శ్రీ రామకృష్ణ కథామృతము

నేడే కొనండి! (ప్రథమ భాగము) పదేపదే చదవండి!

శ్రీ "మ.—" చే వంగభాషలో విరచితమైన మూలగ్రంథమునుండి అనూదితము. నవభారత నిర్మాతయగు శ్రీ వివేకానందస్వామికి శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస గురుదేవుడు. ఆ పరమహంసదేవుని దివ్య వచనామృతమును శ్రీ "మ.—" ఆనంద తన్మయతతో తాను వినినది వినినట్లుగ ఐదు భాగములుగ గ్రంథస్థ మొనర్చెను. అందు ప్రథమ భాగమిది.

ఆ అవతారమూర్తియొక్క వచనములు ఈ పుటలయందు మనస్సును పూర్తిగ ఆకట్టుకొనునట్లుగ అనువదింపబడినవి. వీనిలో పరిష్కరింపబడని తత్త్వవిషయిక సమస్యలేదు, తొలగింపబడని ఆధ్యాత్మిక సంశయము లేదు. వివరింపబడని ఆత్మవికాసక విషయములేదు. ఆసక్తికరము. ఆధ్యాత్మికులకు ఒక వరప్రసాదము.

వెల: సాదా: రూ. 8—00

పుటలు: 240 + VIII ప్రథమ ముద్రణము కాలికో: రూ. 12—00

* * *

శ్రీ రామకృష్ణ జీవిత చరిత్ర

రచయిత: శ్రీ చిరంతానందస్వామి

వంగభాషలోని మూలప్రమాణ గ్రంథముల ననుసరించి రచింపబడినది. ఇందు శ్రీరామకృష్ణుని జీవితాంశములు మృదుమధురమగు తేటతెనుగున సమగ్రముగ వివరింపబడినవి. ఢిల్లీ సాహిత్య అకాడెమీ వారిచే ఉత్తమోత్తమ గ్రంథముగ నిర్ణయింపబడినవి.

శ్రీ రామకృష్ణజీవిత చరిత్ర ఆద్యంతము ఆత్మవైభవమే. దివ్యవైభవమే. ఇదియొక దెస కావ్యము. ఇంకొక దెస చరిత్రము వెరసి తత్త్వ సంహిత. లేక దివ్య కావ్యము. ఈ శ్రీరామకృష్ణ జీవిత చరిత్ర శారదాకంఠము. ఓంకారఘుంట! రోమాంచములపంట.

—శ్రీ వేలూరి శివరామశాస్త్రి

...విమర్శక చక్రవర్తి...కీ. శే. శ్రీ కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారి శ్లాఘామోదములనందిన మీ పూర్వ గ్రంథముల నిది రచనావైదగ్ధ్యమున...మించియున్నది. విషయౌదాత్త్యము రచనౌదాత్త్యముగా పరిణమించుట స్వాభావికమే కదా సిద్ధహస్తుల చేతులతో!

—శ్రీ కందుకూరి మల్లికార్జునం

It is bound to communicate to the reader the beauty and power of Sri Ramakrishnas' life. **—Sri S. Radhakrishnan**

Classic...authentic...It will be a very valuable addition to the Telugu literature. **—The Hindu**

పుటలు: 478 + XXX వెల: రూ. 10—00

ఇట్లు వ్రాయుడు: మేనేజరు, **శ్రీ రామకృష్ణ మఠము,** మైలాపూరు, మద్రాసు—600 004

శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ

సంపుటము 34 | 1977 - సెప్టెంబరు : పింగళ - భాద్రపదము సంచిక 9

విషయసూచిక

రామకృష్ణ సేవాసంఘము-ఒక విన్నపము

ఇటీవల అతివృష్టిచే కలిగిన ఉద్ధృతమైన వరదలవలన ఉత్తర భారతములోని అనేకప్రదేశములందు ప్రాణనష్టము, వస్తునష్టము ఎక్కువ సంభవించినది. పల్లపు ప్రదేశములందు నీరు నిలిచిపోవుటవలన వేలాది ప్రజలు నిర్వాసితులైరి. ఈ దారుణపరిసితులందు సహజముగానే ఉత్పన్నములగు వ్యాధులును్న విజృంభించి ప్రజలను మరింత బాధలకు లోను జేయుచున్నవి.

డిల్లీ, హౌరా, రహరా మొదలగు ప్రాంతములందు రామకృష్ణ సేవాసంఘము సహాయకార్యక్రమములను ప్రారంభించినది. బాధితులకు ప్రస్తుతము గోధుమలు, అటుకులు, బెల్లము, అన్నము పంచిపెట్టబడుచున్నవి. వైద్యసదుపాయముకూడ కొన్నిచోట్ల చేయబడుచున్నది.

మిడ్నాపూర్ జిల్లాలోని ఘటాల్ప్రాంతంలో అన్నము, నివాసము, పనులు లేక దుఃఖితులైన వేలాదిప్రజల సహాయముకొఱకు విస్తృతమైన కార్యక్రమమును చేపట్టితిమి.

ఈ సేవాకార్యక్రమములను నిర్వహించుటకు, తక్కిన బాధిత ప్రాంతములకు ఈ కార్యక్రమములను విస్తరింపజేయుటకును ధనరూపమైన, వస్తురూపమైన విరాళములకై ఉదారహృదయులను అర్థించుచున్నాము. పూర్వమువలె ఇప్పుడును్న ప్రజల సహకారము లభించగలదని విశ్వసించుచున్నాము.

విరాళములు కృతజ్ఞతతో ఈ క్రింది విలాసములందు స్వీకరింపబడును.

రామకృష్ణ మిషన్, బేలూరుమఠము. హౌరా - 711-202

రామకృష్ణ మఠము, మైలాపూరు. మద్రాసు - 600-004

బేలూరు మఠము,
15-8-1977.

స్వామి గంభీరానంద,
కార్యదర్శి.

త్తిష్ఠత జాగ్రత ప్రాప్యవరాన్నిబోధత.

శ్రీరామకృష్ణ ప్రభ

సంపుటము 34 1977 – సెప్టెంబరు : : పింగళ – భాద్రపదము సంచిక 9

ప్రార్థన

దేవ్యా యయా తతమిదం జగదాత్మశక్త్యా
నిఃశేషదేవగణశక్తిసమూహమూర్త్యా
తామమ్బికామఖిలదేవ మహర్షిపూజ్యాం
భక్త్యా నతాః స్మ విదధాతు శుభాని సా నః.

తన శక్తిచేత ఈ జగత్తునంతటను వ్యాపించియుండునదియు, సర్వదేవగణముల శక్తి సమూహముయొక్క మూర్తరూపమైనట్టిదియు, సర్వదేవతలచేతను, మహర్షులచేతను ఆరాధింపదగినదియు అగు అంబికకు మేము సభక్తికముగా ప్రణమిల్లుచున్నాము. మాకు ఆమె శుభముల నిచ్చుగాక!

-దేవీమాహాత్మ్యము.

వివేకానందవాణి

ఈ జగత్తంతయు నిత్యాత్మ (అనగా, ఈశ్వరుని) విరాట్ శరీరమగుచో, ఒక్కొక్క క్షేత్రమునకు ఒక్కొక్క ప్రభావవిశిష్టత ఉండుట చిత్రమా? ఈశ్వరుడు ఒక్కొక్క క్షేత్రమున — స్వతస్సిద్ధముగనో, పరిశుద్ధాత్మల హృదయపూర్వక వాంఛితమును తీర్చుకొఱకో — అధికముగా ప్రసన్నుడగును.

సామాన్యమానవుడు అట్టి క్షేత్రములను భక్తితత్పరబుద్ధితో సందర్శించెనేని వానికి ఇష్టార్థసిద్ధి అతిసులభముగా కలుగును. కావున పుణ్యక్షేత్రసందర్శనఫలముగా ఆత్మవికాసము సకాలమున ప్రాప్తింపవచ్చును.

కాని ఒక సత్యమునుమాత్రము చక్కగా ఎఱిగియుండుము — మానవశరీరమున కన్న ఉత్తమమైన పుణ్యక్షేత్ర మెచ్చటను లేదు. అచ్చట నున్నంత ప్రత్యక్షరూపమున ఆత్మ మఱెచ్చటను కానిపింపదు. నీవు చూచు ఆ జగన్నాథరథము ఈ శరీరరథముయొక్క స్థూల చిహ్నము మాత్రమే.

నీవు ఆత్మను చూడవలసినది ఈ శరీర రథమునందే. ''ఆత్మానం రథినం విద్ధి'' (రథమున కూర్చుండియుండువాడు ఆత్మ యని ఎఱుగుము) అనియు, ''మధ్యే వామనమాసీనం విశ్వే దేవా ఉపాసతే'' (శరీరమధ్యమున కూర్చుండియుండు వామనమూర్తిని దేవతలెల్లరును పూజింతురు) అనియు నీవు చదివియుండలేదా? ఈ ఆత్మను చూచుటే జగన్నాథుని నిజముగా చూచుట. ''రథే చ వామనం [illegible] న విద్యతే'' (రథమునందు వామనుని చూచినవానికి పునర్జన్మము ఉండదు) అను వాక్యమున కర్థము: నీయందుండు ఆత్మను — దేనిని ఉపేక్షించి, నీ శరీరమనెడు జడపదార్థ సంఘాతముతో నీ వెల్లప్పుడును ఐక్యభావము కలిగియున్నవో, ఆ ఆత్మను — ప్రత్యక్షపఱచుకో గలిగితి వేని నీకిక పునర్జన్మము ఉండనేరదు అని.

కొయ్యతో నిర్మింపబడిన ఈశ్వరవిగ్రహమును దర్శించుటచేత జనులకు మోక్షము లభించునేని, ఏటేట కోట్లకొలది జనులు ఈ ఆధునిక కాలమున — రైళ్లు ఏర్పడి, ప్రయాణ సౌకర్యములు ఇంత యధికమైయున్న ఈ కాలమున — మోక్ష మొందుచుండవలెను. భక్తకోటికి శ్రీ జగన్నాథునియెడ గల విశ్వాసము మిథ్యయని గాని, ప్రమాదజనితమని గాని, నేను చెప్పను. ఆ విగ్రహముపై ఆధారపడి క్రమోన్నత సత్యపరిజ్ఞానము నందువారు కొందఱు కలరు. కావున ఆ మూర్తియందును, దాని మూలముననను, భగవంతుని సాక్షాత్కార విశేషము లభించు ననుటకు సందియము లేదు.

ఓ ప్రభూ! నీవు నిరాకారుడవని తెలిసీ, ధ్యానం చేసేటప్పుడు నీకు రూపమును కల్పించితిని. అనిర్వాచనీయుడవని తెలిసీ నిన్ను స్తుతించితిని, కీర్తించితిని. సర్వవ్యాపివై నీవు సర్వత్ర ఉన్నావని తెలిసీ తీర్థయాత్రలు చేసితిని. ఓ జగదీశా! నా యీ మూడు దోషములను నీవు కరుణించి క్షమించవలయును.

-వ్యాసుడు.

ఉపదేశసాహస్రి

ఉపోద్ఘాతప్రకరణం

చైతన్యం సర్వగం సర్వం సర్వభూతగుహాశయం
యత్ సర్వవిషయాతీతం తస్మై సర్వవిదే నమః

జ్ఞానస్వరూపుడును, సర్వవ్యాపియును, సర్వము అయినవాడును, సకల ప్రాణుల అంతఃకరణములందున్నవాడును, సర్వవిషయాతీతుడును, సర్వమును ప్రకాశింపజేయువాడును అగు సర్వేశ్వరునకు నమస్కరించుచున్నాను.

ఇది చేయవలెను, ఇది చేయకూడదు – అని క్రియలను గురించి సమగ్రముగా వేదము కర్మకాండలో చర్చించినది. జ్ఞానకాండయగు ఉపనిషత్తులందు బ్రహ్మవిద్యను ముముక్షువులకు వేదము బోధించుచున్నది.

కర్మలవలన దేహయోగము; దేహయోగమువలన ప్రియము అప్రియము; ప్రియము అప్రియమువలన రాగము ద్వేషము; రాగము ద్వేషమువలన క్రియలు; క్రియలవలన ధర్మము అధర్మము; ధర్మాధర్మములవలన తిరిగి దేహము – ఈ విధముగా అజ్ఞునకు నిలుపులేక నిత్యము సంసారభ్రమణము చక్రభ్రమణము వలె కలుగుచుండును.

ఈ సంసారభ్రమణమునకు మూలము అజ్ఞానము. అజ్ఞానమును తొలగించుటకే ఉపనిషత్తులందు బ్రహ్మవిద్య బోధింపబడినది.

అజ్ఞానమునకు కర్మవిరోధికాదు, కావున అది దానిని తొలగింపజాలదు. విద్యవలననే అది సాధ్యమగును. అజ్ఞానము ఉన్నంతవరకు రాగద్వేషములు తప్పవు. రాగద్వేషములు ఉన్నంతవరకు కర్మలు తప్పవు. కాబట్టి శ్రేయస్సు కలుగుటకు ఉపనిషత్తులు బ్రహ్మవిద్యను బోధించుచున్నవి.

చీకటి వెలుగు ఒకేచోట ఉండజాలనట్లు విద్య కర్మ ఒక్కచోట ఉండజాలదు. నేను యజ్ఞదత్తుని కుమారుడు దేవదత్తుడను, నేను విద్యార్థిని, స్కూలుటీచరును, వ్యాపారిని, రైతును–ఇటువంటి అభిమానము ఉన్నప్పుడే కర్మలు సాధ్యమగును. పరిచ్ఛిన్న చిత్తవృత్తియే ఈ అభిమానమునకు కారణము. అపరిచ్ఛిన్న చిత్తవృత్తి గలవానికి 'నేను కర్తనుకాను భోక్తనుకాను మరేమనగా నిర్వికారుడైన బ్రహ్మస్వరూపుడను' అను భావము ఉండును. దీనినే విద్య అందురు. కాబట్టి పరిచ్ఛిన్న చిత్తవృత్తియైన కర్మ, అపరిచ్ఛిన్న చిత్తవృత్తియైన విద్య–ఒక్కచోట ఉండజాలవు.

కర్మలు పురుషాధీనములు. జ్ఞానము వస్తువు అధీనము. ఏ కర్మనైనను చేయుటకు, చేయకుండ ఉండుటకు, వేఱు విధముగా చేయుటకు వీలగును. పాలను త్రాగవచ్చును, త్రాగకుండ ఉండవచ్చును, మఱి దేనితోనైననూ కలిపి త్రాగవచ్చును; కాని పాలు తెలుపు అనే జ్ఞానము పురుషాధీనముకాదు. అది వస్తువు అధీనము. మన ఇచ్ఛానుసారం నలుపుజ్ఞానమో ఎఱుపు జ్ఞానమో అక్కడ మనకు కలుగదు.

విద్యకు కర్మకు సహజమైన వైషమ్యము ఉన్నది. కనుక ముముక్షువులైనవారు కర్మలను పరిత్యజించవలసియున్నది.

కాని ఎంతవరకు మానవుడు అవిద్యవలన 'నేను పురుషుడను, స్త్రీని' అని దేహధర్మములను ఆత్మయందు ఆరోపించుకొనునో; 'నాకు చూపు బాగున్నది కాని చెవులు సరిగా వినపడుటలేదు' అని ఇంద్రియ ధర్మములను ఆత్మయందు ఆరోపించుకొనునో; 'నాకు ఆకలి వేయుచున్నది, దప్పిక కలుగుచున్నది' అని ప్రాణధర్మములను ఆత్మయందు ఆరోపించు

కొనునో; 'నాకు దుఃఖముమీద దుఃఖము కలుగుచున్నది' అని మనోధర్మములను ఆత్మ యందు ఆరోపించుకొనునో అంతవరకు శాస్త్రోక్తమైన కర్మలను చేసి తీరవలసినదే.

నిర్విశేషసదా చిదానందాత్మ స్వభావమును ఆవిర్భవింపజేయుటకుగా శ్రుతి 'న ఇతి న ఇతి' అని ఆత్మయందు ఆరోపింపబడిన దేహప్రాణ మనోబుద్ధ్యాది ధర్మములను నిషేధించుచున్నది.

వేదప్రమాణ జనిత జ్ఞానాగ్నిచే దగ్ధము కావింపబడిన అవిద్య మరల ఎట్లు తల ఎత్త గలదు? 'అహం బ్రహ్మాస్మి' అని అపరోక్షాను భూతి కలిగిన తరవాత కర్తృ భోక్తృ అను అభిమానము ఎట్లు ఉండగలదు?

'న కర్మణా న ప్రజయా ధనేన త్యాగేనైకే అమృతత్వమానశుః' - అని శ్రుతి ఉద్ఘోషించుచున్నందువలన వివేకవైరాగ్యశమదమాది సాధనసంపత్తిగల ముముక్షువులు సర్వకర్మలను సన్యసించి జ్ఞాననిష్ఠులు కావలెను.

'కర్మలు పరిత్యజించినచో పాపము సంభవించదా!' అన్నచో అహంకార మమకారములున్నవానికే కర్మ పరిత్యాగమువలన పాపము సంభవించును. అహంకారముగాని, కర్మఫలాపేక్షగాని ఆత్మజ్ఞాననిష్ఠులకుండదు గనుక వారిని ప్రత్యవాయదోషము అంటదు.

శ్రద్ధాభక్తి పురస్సరముగ ఉపనిషత్ విద్యను శ్రవణమనన నిధిధ్యాసము చేసినచో సంసారకారణమైన అవిద్యాబీజము నాశనమగును. గర్భవాస జన్మజరారోగాది ఉపద్రవములు తొలగును. అఖండ సచ్చిదానంద బ్రహ్మప్రాప్తి కలుగును.

ఉపోద్ఘాత ప్రకరణం సమాప్తం.

గీత అత్యద్భుతగ్రంథము. అది స్మృతిగ్రంథమే ఐననూ పెక్కండ్రు దానిని ఉపనిషత్తులలో చేర్తురు. వాని సారమంతయు దానియందుండుటయే ఇందుకు కారణము. ప్రతి అధ్యాయము చివరను అది ఉపనిషత్తుగా పేర్కొనబడియుండుట నీవు ఎఱుగవా? గీతకు 'శ్రీమద్భగవద్గీతోపనిషత్తు' అని పేరు. కావుననే 'గీతాజలములో ఒక్కసారి స్నానమాడినవారికి జన్మజన్మాంతరములనుండి సంచితమైన సంసారమలమంతయు విమోచనమగును' అని మన ఋషులు పలికిరి. మన మనశ్శరీరములు జన్మజన్మాంతరములనుండి పేరుకొన్న మాలిన్యములతో నిండియున్నవి. అదంతయు ఒక్క గీతాజల స్నానముతో నశించిపోవును. దానిని పైపైన చదివిన చాలదు. లోతునకు పోవలెను. నీవు ఉపనిషత్తులను మొదట పఠించితివేని, గీత నీకప్పుడు మిక్కిలి చక్కగా అర్థమగును.

-తురీయానందస్వామి.

శారదా నవరాత్రులు

సి. వి. రావు

ఆశ్వీయుజ కార్తీకమాసములు శరదృతువు. ఆశ్వీయుజ శుక్ల పాడ్యమి మొదలు తొమ్మిది రాత్రులకు నవరాత్రులని పేరు. ఈ నవ రాత్రులు శరదృతువునందు వచ్చుటవలన శారదా నవరాత్రులని పిలుచుట వాడుక అయినది. ఈ తొమ్మిది రోజులు శ్రీ దేవిని వివిధ నామరూపములతో ఆరాధించి పూజించుటచేత దేవీ నవరాత్రులనికూడ పిలుచుచున్నారు.

నవరాత్రులలో శ్రీ దేవిని ఒక్కొక్క ప్రదేశములో ఒక్కొక్క నామముతో ఆరాధించుచున్నారు. కాశ్మీరములో అంబ అనియు, రాజపుత్రస్థానములో భవాని అనియు, గుజరాత్ లో కల్యాణి అనియు, మిథిలలో ఉమా అనియు, మీనాక్షి, కామాక్షి, చాముండి, సరస్వతి, దుర్గ, భగవతి, యను పేర్లతో అక్కడక్కడను శ్రీ దేవీపూజలు చేయుచున్నారు.

శ్రీ దేవి అనగా ఎవరు? అను ప్రశ్నకు ఆదిశంకరులు సౌందర్యలహరి ప్రథమ శ్లోకములో 'శివశ్శక్త్యాయుక్తో' యని చెప్పినారు. అనగా దేవిని శక్తిగా చెప్పియున్నారు. శివుడు గూడ శక్తితో కూడినగాని సమర్థుడు కాడని అర్థము. సృష్టిలో పిపీలకాది బ్రహ్మపర్యంతము శక్తిలేకున్న కార్యనిర్వాహకమునకు సమర్థవంతము కాదనుట సత్యదూరము కాదు.

శక్తియనగా బలము. ఆ బలమువలననే మనము మాటలాడుట, నడుచుట మొదలగు నిత్యకృత్యములు చేయగలుగుచున్నాము. శక్తి గలవాడు సకలకార్యము లొనరించుటకు కర్తయగుచున్నాడు. శక్తిచేతనే భూమి నిల్చియున్నది. శక్తిచేతనే అంతరిక్షము నిల్చియున్నది. స్వర్గము, దేవతలు, మనుష్యులు, పక్షులు, పశువులు, నిలిచియున్నవి. సకలలోకములు శక్తిచేతనే నిలిచియున్నవి. కాబట్టి శక్తిని ఉపాసింపవలయును.

ఇచ్ఛాశక్తి, జ్ఞానశక్తి, క్రియాశక్తి, ఆదిశక్తి, పరాశక్తియైన జగన్మాతయే శ్రీదేవి.

ఈ దేవినిగూర్చి త్రిపురోపనిషత్తు, త్రిపురతాపిన్యుపనిషత్తు, భావోపనిషత్తు, సరస్వతీరహస్యోపనిషత్తు మొదలగు అనేక పనిషత్తులలోను, ఇతర తంత్ర గ్రంథములలోను పురాణములలోను విస్తారముగా చెప్పబడియున్నది.

వేదము ప్రతి మానవుని "మాతృదేవో భవ" అని ఆజ్ఞాపించుచున్నది. మానవులకు అనేకజన్మలు కలుగుచున్నవి. ప్రతి జన్మలోను ఒక తల్లి గలదు. ఆ తల్లులందరికి తల్లియైన జగన్మాతను పూజించిన తల్లులందరిని పూజించినట్లగును.

శ్రీ ఆదిశంకరులు "మాతాచ పార్వతీదేవి పితా దేవో మహేశ్వరః" అని పార్వతీ పరమేశ్వరులను లోకమునకు తల్లిదండ్రులని చెప్పియున్నారు. లలితా సహస్రనామములలో గూడ శ్రీ మాతా అని తల్లిగానే భావించి ఆ పేరుతోనే దేవి నామములు ప్రారంభమగుచున్నవి. కాళిదాసు తన మొదటి కావ్యము మొదటి శ్లోకములో "జగతః పితరౌ వందే పార్వతీ పరమేశ్వరౌ" అని జగత్తునకు పార్వతీ పరమేశ్వరులనే తల్లిదండ్రులుగా చెప్పియున్నాడు.

కాబట్టి అట్టి జగన్మాతను వారి వారికి తోచిన నామరూపములతో పూజించుట ప్రతి వారికిని ముఖ్యమైయున్నది.

దేవిని పూజించుటకు సర్వులకు అధికార మున్నది. రామభజన ఏ విధముగా సర్వ సామాన్యమైనదో దేవీ పూజకూడ ఆ విధము గానే అందరకు అందుబాటులో ఉన్నది. దేవిని పూజించు భక్తులకు ఇహలోక సంపదలేగాక పరలోక సౌఖ్యములు కలిగి చివరకు మోక్షము కూడ లభించుచున్నది.

ఒకప్పుడు దేవతలు దేవినిజూచి నీ వెవర వని ప్రశ్నించగా అప్పుడు దేవి,

'అహం బ్రహ్మస్వరూపిణీ మత్తః ప్రకృతి పురుషాత్మకం జగత్ శూన్యం చా శూన్యం చ' అని తన స్వరూపాన్ని వర్ణిస్తూ తాను 'బ్రహ్మ స్వరూపిణి అనియు, ప్రకృతి పురుషాత్మకమైన జగత్తును సృష్టించితిననియు, ఆనందమైనదియు ఆనందము కానిదియు, విజ్ఞానమైనదియు, కాని దియు, బ్రహ్మమైనదియు బ్రహ్మ కానిదియు, పంచభూతమైనదియు పంచభూతములు కాని దియు, తానేననియు, వేదములు అవేదములు, విద్యా అవిద్య, రుద్రులు, వసువులు, ఆదిత్యులు, విశ్వేదేవులు, మిత్ర, వరుణ, ఇంద్ర, అగ్ని, అశ్వనీ దేవతలు, సోమ, త్వష్ట, పూష, భగ, విష్ణు, బ్రహ్మ, ప్రజాపతిమొదలైన రూపము లన్నియు తన స్వరూపములే' అనియు సమా ధానం చెప్పినది.

కాబట్టి దేవిని పూజించుటవలన సకల దేవతలను ఆరాధించిన ఫలము సమకూరు చున్నది.

ఈ దేవియే యోగమాయగా ద్వాపర యుగమందు యశోదగర్భమున జనించి వసు దేవునిచేత తీసికొనిరాబడి కంసునికత్తికి అంద కుండ ఆకాశమునకెగసి వింధ్యాచలములో నివాసము చేయుచున్నది.

ఆ ఆదిశక్తి కలియుగములో దుర్గ, భద్ర కాళి, విజయ, వైష్ణవి, కుముద, చండిక, కృష్ణ మాధవి, కన్యక, మాయ, నారాయణి, ఈశాని, అంబికా, శారదా నామములతో ఆరాధింపబడుచున్నది.

సీతారామ లక్ష్మణులు గంగను దాటు నప్పుడు, సీతాదేవి గంగరూపముతో నున్న శక్తినిచూచి తామందరు వనవాసము నుండి సుఖముగా వచ్చిన ఉత్సవము చేయింతు నని ప్రార్థించినది. విరాటనగరమున అజ్ఞాత వాసము చేయబోవునప్పుడు ధర్మరాజు తమను పరులు గుర్తింపకుండునట్లు చేయుమని దుర్గను స్తోత్రము చేసియున్నాడు. కౌరవపాండవ యుద్ధ మునకు ముందు అర్జునుడు దుర్గను ప్రార్థన చేసియున్నాడు.

సృష్ట్యాదినుండి దేవదానవ మానవులందరు తమ తమ శుభములకొరకు శ్రీ దేవిని అనేక రూపములతో అనేక సమయములందు పూజించి ధ్యానించి వారి వారి కోర్కెలను పూర్తి చేసుకున్నారు.

సత్వగుణ సంపన్నులైన దేవతలను తమోగుణమూర్తులైన దానవులు కష్టముల పాలు చేయగా, దేవతల రక్షణార్థము శ్రీ దేవి నవరాత్రులలో చండముండాది రాక్షసులను సంహరించి దేవతలకు మేలు కలిగించినది. ఆ కారణములవల్ల ఆ నాటినుండి ఈ నాటివరకు నవరాత్రి తొమ్మిది రోజులు శ్రీ దేవిని వివిధ నామములతో పూజించి ఆరాధించి వారి వారి శక్త్యానుసారముగా వేడుకలు జరుపుకొనుట భారత దేశములో సంప్రదాయమైనది.

శ్రీ రామకృష్ణ కథామృతము

(రెండవ భాగము)

అనువాదము: ప్రవ్రాజిక శ్యామాప్రాణ

రామకృష్ణులు అదే పారవశ్యస్థితిలో మంచముపై కూర్చొనియుండిరి. స్నేహితులను కొందరిని వెంటబెట్టుకొని డిప్యూటీ మాజిస్ట్రేటు అధరసేన్ అక్కడకు వచ్చెను. అతని వయస్సు 29 సంవత్సరములు. అతని స్నేహితుడు శారదాచరణుడు, తన పెద్దకుమారుడు మరణించినందువలన తీవ్రశోకమున మునిగెను. తన దుఃఖమును పోగొట్టుకొను మార్గము అతనికి కనపడలేదు. అందుకే అధరసేన్ అతనిని శ్రీ రామకృష్ణుల సన్నిధికి తీసికొని వచ్చెను.

శ్రీ రామకృష్ణుల మనస్సు సహజస్థితికివచ్చి తనతో తానే మాట్లాడుకొనుచుండిరి.

శ్రీ రామకృష్ణులు : విషయలోలురకు కూడ అప్పుడప్పుడు జ్ఞానము కలుగుచుండును. కాని అది చాల క్షీణమైనది. చిన్నదీపపు శిఖవంటిది.

ప్రాపంచికులకు జ్ఞానవిషయంలో గట్టి పట్టుదల లేదు. మంచినీటికొఱకు బావి త్రవ్వనారంభించి రాతినేల తగిలినవెంటనే ఆ స్థలం వదలి మఱొకచోట త్రవ్వుదురు. మళ్ళీ అక్కడ రాయి తగిలినచో ఆ స్థలం వదలిపెట్టి మఱొకచోట త్రవ్వుదురు. గట్టి పట్టుదలతో ఒకేచోట ప్రయత్నించరు.

ఎవరికర్మ వారు అనుభవించవలసినదే. తన కష్టనష్టాలకు ఇతరులను నిందించి ఏమి ప్రయోజనము? భగవద్దర్శనమైనచో తర్కములు, వివేచనములు – అన్నీ సమసిపోవును.

నేను నాది అనుకొనుటయే అజ్ఞానము. నీవెవరో ఆలోచించి చూడుము. నీ వనునది ఈ శరీరమా? ఎముకలా? చర్మమా? రక్తమాంసములా? 'ఇవేమియు నేను కాదు. నేను ఆత్మను' – ఇట్లు తలంచుటయే జ్ఞానము.

బిడ్డ ఎంతవరకు ఏడ్చుచుండును? తల్లివచ్చి ఎత్తుకొని పాలు త్రాగించువరకేకదా! అటుపై తృప్తిపడి ఆనందించును.

భగవంతుడు సర్వభూతములలో ప్రకాశించుచున్ననూ పవిత్రులు, సరళస్వభావులు, భవవద్భక్తిపరులును అగు మహాత్ములలో అతడు ఎక్కువగా ప్రకాశించును. అనగా అట్టివారిలో, భగవంతుని ప్రత్యక్షముగా కాననగును.

అటుపై శ్రీ రామకృష్ణులు అధరసేనుని క్షేమసమాచారముల నడిగిరి. అధరుడు తన స్నేహితుని పుత్రశోకమునుగూర్చి చెప్పెను. శ్రీ రామకృష్ణులు వానికి బదులు చెప్పక పాడదొడంగిరి.

'జీవ్ సాజో సమరే

(భావము: యమభటులు నీ ఇంట్లో ప్రవేశించిరి. నీవు వారితో పోరుసల్పుటకు సిద్ధపడుము. భగవన్నామమనెడి ఆయుధముతో యుద్ధము చేయుము.)

నా మనోభావమేమనగా; నేను యంత్రమును, నీవు నడపువాడవు. నీ వెట్లు నడపిన

అట్లే నడతును. ఎట్లు పల్కించిన అట్లే పల్కుదును.

మంచివానిపై భారము వేసినచో అతడు నీ కెన్నటికి కీడు చేయడుకదా? అందుచే నీవు వానికి వకాల్తా ఇచ్చివేయుము. అతని ఇచ్ఛ వచ్చినట్లే చేయనిమ్ము.

అయ్యో! కడుపున పుట్టిన బిడ్డకదా! పోతే దుఃఖము కలుగదా! రావణాసురునివంటి రాక్షసుడుకూడ కుమారుని చావునకు మిక్కిలి దుఃఖించెను. ఆ దుఃఖము వాని ఎముకలలో దూరి వాటిని తొలిచివేసినవి. రావణుడు మరణించిన వెంటనే లక్ష్మణుడు పరుగిడిపోయి చూడగా వాని అస్థిపంజరమంతయు రంధ్రములతో నిండియుండెను. లక్ష్మణుడు రాముని వద్దకుపోయి ఇట్లు చెప్పెను. 'అన్నా! నీ బాణముల మహిమ ఏమని చెప్పను! నీ బాణముల ప్రభావమువలననే రావణుని ఎముకలు అన్నీ తూట్లుపడినవి.' అంత రాము డిట్లు బదులు చెప్పెను. 'సోదరా నీవు చూచిన రంధ్రములు నా బాణప్రయోగమువలన ఏర్పడ ... పుత్రశోకమే వాని ఎముకలను తొలచి వేసెను!'

ఇల్లు వాకిలి, స్త్రీ పుత్రాదులు అన్నీ అనిత్యములు రెండు దినాలపాటివి. ఈ అనిత్య సంసారముకొఱకు దుఃఖింపనేల?

తాటిచెట్టునుండి ఒకటి రెండు తాటి కాయలు పడిపోవును. వానికై విలపించి ఏమి ప్రయోజనము?

ఈశ్వరుడు సృష్టి, స్థితి, ప్రళయములనెడి మూడు కార్యములను సర్వదా చేయుచుండును. మరణము అనివార్యము. ప్రళయమునందు అంతయు ధ్వంసమైపోవును. ఏమియు నిలువదు. జగజ్జనని సృష్టిబీజముల కొన్నింటిని ఏరి దాచి యుంచును. సృష్టికాలమున వాటిని బైట పెట్టును. పల్లెటూరి ముసలమ్మలకడ ఒకముంత ఉండును. (అందరు నవ్వుదురు.) దానిలో ఆమె అన్నిరకాల కాయగూరల గింజలు దాచి ఉంచును. గింజలునాటే తరుణము రాగానే వాటిని బైటకు తీయును.

(అధరునితో) నీవు డిప్యూటీ మాజిస్ట్రేటు కదా ఈ పదవి నీకు భగవంతుని అనుగ్రహము వల్లనే లభించినది. వానిని మరువకుము. అందరూ ఇక్కడ ఉండునది రెండు దినములు మాత్రమే. తరువాత చేరుకొనవలసిన స్థలము

భగవన్నామముయొక్క బీజాక్షరములలో గొప్పశక్తి కలదు. ఆ శక్తి అజ్ఞానమును పోగొట్టును. చెట్లగింజలు ఎంత మెతగా ఉండును. కాని అది ఎంతటి గట్టినేలనైననూ సరే పగులగొట్టి బైటకి వచ్చునుకదా! అంకురము మృదువైనదైననూ ఏమి? బీజముయొక్క శక్తిద్వారానే నేలను పగులగొట్టును.

కామ కాంచనములలోనే మునిగిఉన్నచో మనస్సు చంచలమై వాటి వైపునకే పోవును. అందుచేతనే చాల జాగ్రత్తగ ఉండవలెను. త్యాగపురుషులకు అంతగ భయములేదు. ఎందుచేతననగా వారు కామ కాంచనములకు దూరముగానే ఉండి సాధన భజనల చేయుచు సర్వదా భగవంతునిమీదనే మనస్సును నిలిపి ఉందురు.

తేనెటీగ పుష్పములనుండియే మధువును గ్రోలి మత్తెక్కియుండురీతిగా, త్యాగి భగవత్ చింతనామృతమును గ్రోలి ఉన్మత్తుడై ఉండును.

సర్వదా ఈశ్వరునిమీదనే మనస్సు నిల్పుము. మొదట కొంచెము కష్టముగా ఉండును. కాని అటుపై సుఖముగా 'పెన్షన్' అనుభవించవచ్చును.

శ్రీరామచంద్రదత్తుని ఇంటికి శ్రీరామకృష్ణుల రాక క్రీ. శ. 1883 జూన్ ౨ వ తేది.

నేడు రామదత్తుని ఇంట్లో ఉత్సవము. ముంగిలి చిన్నదైననూ చిన్న వేదికను చక్కగా ఏర్పాటు చేసెను. దానిమీద ఆసీనులై శాస్త్రిలు పురాణము చదువుచుండిరి. అది సత్య హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము. శ్రీ రామకృష్ణుని ఆగమనము వినగానే రామ్ ఎదురేగి ప్రణామముచేసి వినయముతో వారిని మంటపములోనికి తీసికొనివచ్చి వారికై ప్రత్యేకముగా ఉంచబడిన ఆసనముపై కూర్చుండబెట్టెను. నాలుగువైపులా భక్తులు కూర్చొనిరి. మాస్టరు ప్రక్కనే కూర్చొనెను. అందరూ పురాణకథ వినసాగిరి.

''విశ్వామిత్రుడు హరిశ్చంద్రమహారాజుకు ఇట్లు చెప్పుచున్నాడు.''

''మహారాజా! సకలరాజ్యమును నాకు సమర్పించితివి. అందుచే నీవీ రాజ్యమున నివసింపరాదు. వారణాసీనగరము శివునిది. అక్కడ నిన్ను దిగవిడిచి వచ్చెదను''

శివుని పేరు వినగానే శ్రీ రామకృష్ణులు భావపరవశులై 'శివ, శివ' అనుచుండిరి.

హరిశ్చంద్రుని కథ ముగిసినవెంటనే శ్రీ రామకృష్ణులు అశ్రువులను తుడుచుకొనుచు 'ఉద్ధవ సంవాదము వినిపించుము' అని శాస్త్రిలను కోరిరి.

శాస్త్రిలు చెప్పదొడగిరి : ఉద్ధవుడు బృందావనమునకు రాగానే గోపగోపికలెల్లరు వాని చెంతకు వేగమునవచ్చి కృష్ణుడెట్లున్నాడని అడిగిరి. అతడు మమ్ములను పూర్తిగా మరచెనా లేక ఎప్పుడైనా మమ్ములను తలుచుకొనునా - అని కొందరు అడిగిరి. కొందరు ఉద్ధవుని తీసికొని పోయి బృందావనములోని పలు ప్రదేశములు చూపించుచు కృష్ణలీలలను వర్ణించుచుండిరి. ఇచ్చటనే శ్రీ కృష్ణుడు గోవర్ధనగిరి నెత్తెను. ఇచ్చట ధేనుకాసురుని వధించెను. ఇచ్చటనే శకటాసురుని చంపెను. ఈ స్థలములలోనే ఆవులను మేపెను. ఈ యమునాతీరమునందే మాతో విహరించెను - అని చెప్పుచుండిరి. అంత ఉద్ధవుడిట్లు చెప్పెను. 'మీరు కృష్ణునికై ఇంత విలపించెద రెందుకు? అతడు సాక్షాత్ భగవంతుడు. సర్వ భూతములలోను నివసించుచున్నాడు. అతడు లేనిచోటేదియు లేదు!'

గోపికలు బదులు పలికిరి: 'మాకు అవన్నియు తెలియవు. ఎందువలనంటే నీలాగ మేము చదువుకోలేదు. బృందావన కృష్ణునే మేము ఎఱుగుదుము. అతడు ఇక్కడ మాకు ఎన్నో లీలలు చూపెను.'

ఉద్ధవుడు : అతడు సాక్షాత్ దేవదేవుడే. వానిని స్మరించినవాడు మరల జన్మింపనవసరము లేదు. వానికి ముక్తి అఱచేతిలోనిది.

గోపికలు : ముక్తి గిక్తి ఇవన్నీ మాబోటి పల్లెప్రజలకు అర్థముకాదు. మా ప్రాణవల్లభుడగు కృష్ణునే మేము చూడగోరుచున్నాము.

ఇదంతయు వినుచు శ్రీ రామకృష్ణులు భావావేశులైరి. గోపికలు చెప్పునది నిజమే అని చెప్పి మధురకంఠముతో ఇట్లు పాడదొడంగిరి.

'అమి ముక్తిదితే కాతర్ నై
శుద్ధ భక్తి దితే కాతర్ హోయి'

శ్రీ రామకృష్ణులు : గోపికలది ప్రేమభక్తి, అవ్యభిచారిణీభక్తి, ఏకనిష్ఠాభక్తి. జ్ఞానమిశ్రమగు భక్తినే వ్యభిచారిణీ (చంచలమగు) భక్తి అందురు. అదెట్లన శ్రీకృష్ణుడే సర్వమును అయి ఉన్నాడు, అతడే పరబ్రహ్మ, సర్వాంతర్యామి.

కాని శుద్ధప్రేమ భక్తిలో ఎట్టి కలగలపు ఉండదు. హనుమంతుడు ద్వారకకుపోయి సీతారాముల దర్శించుకొందును అనెను. కృష్ణుడు వెంటనే రుక్మిణితో 'నీవు త్వరగా సీతరూపము ధరింపుము. నేను రాముని రూపము ధరింతును. ఆంజనేయునికి ఆ విధముగానే మనము దర్శనమీయవలెను' అనెను.

రాజసూయయాగము చేయునప్పుడు రాజులందరు ధర్మరాజునకు నమస్కరించిరి. విభీషణుడుమాత్రము ఇట్లు పలికెను. 'నేను నారాయణునికే నమస్కరింతును కాని ఇతరులకు నమస్కరింపను.' అంత నారాయణుడగు కృష్ణుడే ధర్మరాజునకు మ్రొక్కెను. అటుపై విభీషణుడున్ను మ్రొక్కెను.

భక్తుడు : మహాశయా! ఏది మంచిది? ప్రేమ భక్తియా లేక జ్ఞాన మిశ్రితమగు భక్తియా?

శ్రీ రామకృష్ణులు : భగవంతునిపై ఎక్కువ ప్రేమ కలుగనిచో ప్రేమ భక్తి కలుగజాలదు. ప్రేమభక్తికి రెండు లక్షణము లున్నవి: అహంకారము, మమకారము. యశోదకు ఇట్టి లక్షణములు కలవు. 'నేను నా గోపాలుని సరిగా పోషించకపోయిన ఎవరు పోషింతురు. నేను వానిని జాగ్రత్తగా కాపాడకపోయినచో జబ్బు చేయును' అని చింతించును. 'అమ్మా! నీ కృష్ణుడు సామాన్యుడు కాదు. భక్తులపాలిట చింతామణి' అని ఉద్ధవుడు చెప్పగా యశోద ఇట్లనెను 'ఓరే నాయనా! మీ చింతామణి గురించి నాకు తెలియదు. మా గోపాలుడు ఎట్లున్నాడో చెప్పుము!'

ముగ్గురు స్నేహితులు ఒక అరణ్యములో పోవుచుండిరి. ఒక పులి అగపడెను. ఒకడు భయముతో గట్టిగా కేక పెట్టినాడు. రెండవ వాడు నెమ్మదిగా 'భగవంతుని ప్రార్థించెదము' అన్నాడు. మూడవవాడు 'దేవునికి అంత కష్ట మిచ్చుటెందులకు? మనము ఈ చెట్టుఎక్కి కూర్చొన్న సరిపోవునుకదా.' అన్నాడు. మొదటివాడు దేవుడున్నాడనే నమ్మకము లేనివాడు. రెండవవాడు జ్ఞాని. భగవంతుడు కలడు. సృష్టి, స్థితి, లయములకు అతడే మూలము అని ఎరిగినవాడు. మూడవవాడు ప్రేమభక్తుడు. భగవంతుని కెందుకు కష్టము కలిగించవలెను? అనే భావము కలిగినవాడు.

—

సుఖము, అనుకూలము, ప్రియము - అయినదాన్నే ఇష్టమందురు. దుఃఖము, ప్రతికూలము, అప్రియము - అయినదాన్నే అనిష్టమందురు. నాకు ఇష్టమే కలగాలి, అనిష్టము కలగకూడదు అనే మనస్తత్వముతో ఇష్టప్రాప్తికి, అనిష్ట పరిహారానికి ప్రయత్నం చేసేవారికే, వారికి తగిన వెలుగు చూపడానికి వేదములో కర్మకాండ చెప్పబడినది. నాకు ఇష్టమూ వద్దు, అనిష్టమూ వద్దు. ఈ రెండింటిని అతిక్రమించి భగవంతునిలో లీనము కావాల అనే పరిపక్వమైన బుద్ధి గలవారికే వేదములో జ్ఞానకాండ చెప్పబడినది.

—మహాభారతము.

భాగవతము — కథాతత్త్వ విచారము

ధూళిపాళ శ్రీరామమూర్తి

స్వభక్త పక్షపాతేన తద్విపక్ష విదారణమ్
నృసింహ మద్భుతమ్ వందే పరమానంద విగ్రహమ్ ॥

సామాన్యముగా పురాణముల కన్నింటికిని ఐదు లక్షణములు చెప్పుదురు.

"సర్గశ్చ ప్రతి సర్గశ్చ వంశోమన్వంతరాణి చ
వంశానుచరితం చేతిపురాణం పంచలక్షణమ్॥

సర్గము, ప్రతిసర్గము, వంశము, మన్వంతరములు, వంశానుచరితము అనునవి యైదును లక్షణములు. కాని భాగవత పురాణమునకు మాత్రము పది లక్షణములను చెప్పిరి.

అత్ర సర్గో విసర్గశ్చస్థానం పోషణమూతయః
మన్వంతరేశానుకథా నిరోధో ముక్తిరాశ్రయః
దశమస్య విశుద్ధ్యర్థం నవానామిహలక్షణం
వర్ణయంతి మహాత్మానః శ్రుతేనార్థేన చాంజసా,

సర్గము, విసర్గము, స్థానము, పోషణము, ఊతులు, మన్వంతరములు, ఈశానుకథలు, నిరోధము, ముక్తి, ఆశ్రయము అనునివి పది లక్షణములు. అనగా ఈ పదింటియొక్క వివరణము ఈ గ్రంథమునందు ఉండునన్నమాట. అపుడొక దోషమును చెప్పవచ్చును. ఈ పదియును దేనికది యొక్కొక్క విషయమగును కదా. అప్పు డర్థభేదమువలన శాస్త్రభేదము వచ్చునని ఆ దోషస్వరూపము. భాగవత మొక శాస్త్రగ్రంథము. దానియందు ఒకే విషయము ప్రధానముగా చెప్పవలెను. అంతేగాని పది విషయములు చెప్పుటవలన వానికి పది ప్రయోజనములు, పదిమంది యధికారులు, పది సంబంధములు చెప్పవలసివచ్చును. అప్పుడది పది శాస్త్రముల కూటమి యగును. అట్లగుట దోషము. కాబట్టి భాగవతమునకు చెప్పిన ఈ పది లక్షణములలో చివరి లక్షణము ఆశ్రయమనునది ప్రధానమనియు దాని తత్త్వమును విశదముచేయుటకు తక్కిన తొమ్మిది లక్షణములు చెప్పవలసి వచ్చినదనియు పై శ్లోకములందు స్పష్టము చేయబడినది.

సర్గము :–పరమేశ్వరుడు పృథివ్యాప తేజో వాయురాకాశములను పంచమహాభూతములను, శబ్దస్పర్శ రూపరస గంధములను పంచ తన్మాత్రలను, వాక్పాణిపాద పాయుపస్థలను పంచకర్మేంద్రియములను, త్వక్చక్షుర్జిహ్వా శ్రోత్రఘ్రాణములను పంచ జ్ఞానేంద్రియములను, మహదహంకారములను, సత్వరజస్తమస్సులను, ప్రకృతిగుణముల వైషమ్యమువలన సృష్టించి వాని యన్నింటితో విరాడ్రూపమును నిర్మించుట.

విసర్గము :–విరాట్ పురుషుని యొక్క పుత్రుడు వైరాజుడు. ఆయన చేసిన చరాచరాత్మకమైన సృష్టి వైరాజము. ఈ వైరాజునకు పురుషుడనిపేరు. కావున ఆయన చేసిన సృష్టి పౌరుషమైనది.

స్థానము :–స్థానమనగా స్థితి. అనగా సృజింపబడిన జీవకోటికి కొన్ని ధర్మములను, కొన్ని మర్యాదలను ఏర్పాటుచేసి ఆయా మర్యాదలనవి తప్పకుండ నుండునట్లు చూచుచు, వానికి ఉత్కర్ష కల్గించుట. తాత్పర్యమేమన భగవంతు డవతారములెత్తి జగత్తును పరిపాలించుట.

పోషణము :–పరమేశ్వరుడు భక్తుల ననుగ్రహించుటయే పోషణము.

ఊతులు :–ఊతులనగా కర్మ వాసనలు. పుణ్య కర్మవాసన, పాప కర్మవాసన అని ఇవి రెండు విధములు.

మన్వంతరము :—పరమేశ్వరానుగ్రహము కల్గి మన్వంతరాధిపతులైన సత్పురుషుల ధర్మము మన్వంతరములు.

ఈశానుకథలు :–భగవంతుని అవతార చరిత్రములు. ఆయన భక్తుల కథలు.

నిరోధము :–పరమేశ్వరుడు యోగ నిద్ర పొందిన తరువాత జీవుడు తన యుపాధులతో కూడి ఆయనయందు లయమగుట.

ముక్తి :–అవిద్యవలన ఆరోపితమైన మిథ్యా రూపము వదలి స్వస్వరూపముతో నుండుట.

ఆశ్రయము :–సృష్టి స్థితిలయములు ఎచ్చట జరుగుచున్నవో, దేనివలన తెలియబడుచున్నవో అది ఆశ్రయము. అదియే పరమాత్మ యని పరబ్రహ్మయని చెప్పబడుచున్నది.

ఇట్టి పరబ్రహ్మ స్వరూపమును స్పష్టము చేయుటకు తక్కిన తొమ్మిది లక్షణములు చెప్పవలసి వచ్చినది. పదవ లక్షణమైన పరబ్రహ్మము లక్ష్యము. దాని లక్షణము లీ తొమ్మిది యన్నమాట. కావున న్యాయమునకు తొమ్మిదే లక్షణములు. ఈ తొమ్మిదింటిలో మధ్యనున్నది– ఐదవ లక్షణము ఊతులన్నది. ఏ గ్రంథమునకైనను కొన్ని ఆయువుపట్టు లుండును. అనగా ఆ గ్రంథ రహస్యములు అట్టి చోటులయందు నిక్షిప్తములై యుండు నన్నమాట. వీనిని గ్రంథ గ్రంథులని యందురు. మానవుని శరీరనిర్మాణము వంటిదే గ్రంథ నిర్మాణముకూడా. బొటనవ్రేలు, నాభి, కంఠము, నొసలు, శిరస్సు, మొదలైనవి మానవ శరీరమునందున్న ఆయువుపట్టులు. వీనిలోకూడా శరీరమధ్య గతమైన నాభి చాలా ముఖ్యమైనది. అచ్చట ప్రాణాపానముల ముడి యుండును. ఆ ముడి ఊడిపోవుటయే మృత్యువు. అచ్చట నాడి ఆగిపోయినచో ప్రాణి మరణించెనన్నమాట. కావున అది ముఖ్యమైన ఆయువుపట్టు. అట్లె గ్రంథమునందును. గ్రంథమునకు నాభిస్థానమునందు దాని నిర్మాణ రహస్యము అధికముగా నిక్షిప్తమై యుండును. కాబట్టి ఈ ఊతులన్న పదవ లక్షణమందు భాగవత గ్రంథ రహస్యము మనకు దొరకవచ్చునన్నమాట.

ఇంతేకాక భాగవతము పన్నెండు స్కంధముల గ్రంథమైనను మొదటి రెండు స్కంధములు ఉపోద్ఘాత రూపములు. మూడవ స్కంధమునుండియే ప్రధాన గ్రంథ మారంభమగును. మూడునుండి పండ్రెండునరకు పది స్కంధములందును పూర్వము చెప్పిన పది లక్షణములు, ఒక్కొక్క స్కంధమునందొక్కొక్క లక్షణము చొప్పున వివరింపబడినవి. ఆశ్రయమును వివరించిన పండ్రెండవ స్కంధము పరబ్రహ్మ స్వరూప వివరణము కాబట్టి దానిని–ముఖ్యమగుటవలన లక్ష్యముగా భావించితిమి. దాని స్వరూపాభివ్యక్తికై చెప్పినవి తక్కిన తొమ్మిది స్కంధములు. వీనిలో మధ్యది సప్తమస్కంధము. పూర్వము చెప్పిన లక్షణములలో మధ్యస్థమైన ఊతులన్న లక్షణము ఈ తొమ్మిదింటిలో మధ్యస్థమైన సప్తమ స్కంధమునందు వర్ణింపబడినది. ఇట్లు గ్రంథ శరీరదృష్టి చేతకూడా సప్తమ స్కంధము నాభిస్థానమై భాగవతమునకు ముఖ్యమైన ఆయువు పట్టగుచున్నది.

మరియును భాగవతము ప్రధానముగా భక్తిని చెప్పునది. ఈ భక్తి సగుణభక్తి యనియు, నిర్గుణభక్తి యనియు రెండు విధములు. ఈ సగుణభక్తి ఎనుబదియొక్క విధములు. నిర్గుణభక్తియందు భేదములు లేవు. ఈ ఎనుబదిరెండు విధముల భక్తిలో ఏది ప్రధానమైనదో అది ఇక్కడ చెప్పబడినది. భక్తులలో ప్రథమ గణ్యుడైన ప్రహ్లాదు నాశ్రయించి ప్రధానమైన భక్తిభేద మిచ్చట వివరింపబడినది. ప్రహ్లాదునికి గురువు నారదుడైనను, నారదుడు దేవమునియై మహాభక్తుడై నిరంతర హరినామ స్మరణమునందు లీనమై యుండువాడైనను భక్తులను పరిగణించునపుడు శిష్యుడైన ప్రహ్లాదునకు ప్రథమస్థానమిచ్చి ఆయనకు ద్వితీయస్థాన మిచ్చినారు.

ప్రహ్లాద నారద పరాశర పుండరీక
వ్యాసాంబరీష శుక శౌనక హృన్నివాస
భక్తానురక్త పరిపాలన పారిజాత
లక్ష్మీనృసింహ మమ దేహి కరావలంబమ్॥

ఈ శ్లోకము చాలా ప్రసిద్ధమైనది. ఇంతే కాదు. పరమేశ్వరుని దశావతారములలో తక్కిన యవతారములకు భక్తపాలనము అను మంగికమై వేరు వేరు ప్రధాన కార్యము లున్నవి. ఆ ప్రధాన కార్యములు భూభారహరణము, ధర్మరక్షణము, దుష్టశిక్షణము, శిష్టరక్షణము మొదలైనవి. మత్స్య, కూర్మ, వరాహ, వామన, రామావతారములెల్ల యిట్టివే. భక్తపాలనము ప్రధాన కార్యముగా పెట్టుకొనివచ్చిన అవతారము నృసింహావతారము. ప్రధానముగానేమి నృసింహావతారమునకు భక్తపాలన మొక్కటియే కారణము. మరియొకటి లేనేలేదు. అందుచేతకూడా ఈ సప్తమస్కంధము గ్రంథమంతటిలో ప్రాముఖ్యము పొందుచున్నది. ఈ నృసింహమూర్తి యొక్క యనుగ్రహము ఏ కొంచెమైనను లేనిచో భాగవతగ్రంథ మర్థమగుట కష్టము.

వ్యాసోవేత్తి శుకోవేత్తి రాజావేత్తి వా న వా
శ్రీధరస్సకలంవేత్తి శ్రీనృసింహప్రసాదతః

వ్యాసు డెరుగును, శుకు డెరుగును. మరియు పరీక్షిత్తునకు తెలియునో లేదో శ్రీధరస్వామి మాత్రము శ్రీ నృసింహమూర్తి ప్రసాదము వలన భాగవతము, సమస్తమును చక్కగా తెలియగలిగినాడు. వ్యాసుడు శ్రీమన్నారాయణుని యవతారము. శుకమహర్షి బ్రహ్మవేత్త. కావున వారిద్దరికి నృసింహమూర్తితో తాదాత్మ్యమే. మరి పరీక్షిత్తు గర్భస్థుడై యుండి పరమేశ్వర దర్శనము చేసినవాడు. ధర్మమూర్తి, పరమ భాగవతుడు. అట్టివాని విషయమునకూడా తెలియునో తెలియదో గట్టిగా తెలియుననిగాని తెలియదనిగాని చెప్పుటకు వీలులేదు. మరి వ్యాఖ్యాతయైన శ్రీధరస్వామి శ్రీ నృసింహోపాసకుడు. ఆయనకు మాత్రము భాగవతము సర్వాంగీణముగ తెలియునట. ఈ కారణములవలన భాగవత కథ లన్నింటిలో ఈ ప్రహ్లాదచరిత్రయే ముఖ్యమని మనము గ్రహింపవలసి యున్నది.

ఊతులనగా కర్మవాసనలనియు వానిని గురించి ప్రహ్లాదచరిత్రమున వ్యాఖ్యానము చేయబడెననియు పూర్వము చెప్పితిని. ఈ కర్మవాసనలన్న లక్షణమునకే ఇంత ప్రముఖస్థాన మీయనేల అని ప్రశ్న. ఈ కర్మవాసనలయందే సర్వసృష్టి రహస్యమున్నది. కర్మచేతనే జన్మ వచ్చినది. కర్మచేతనే ప్రవృత్తియందు వైచిత్ర్యము వచ్చినది. ఈసృష్టియందలి వైచిత్ర్యమంతయు కర్మవలన నేర్పడినదే. సంగ్రహముగా నింతవరకు తెలిసికొన్న చాలును. తర్వాత దీనిని గురించి ప్రసక్తమైన చోటున వివరముగ విచారించికొందము.

ఎంత విజ్ఞానికైనను వాని విజ్ఞానమును ఈ కర్మవాసనలు పనిచేయనీయవు. వాని విజ్ఞానము వాని కక్కరకు రానియ్యవన్నమాట. ఈ కర్మయే బంధము. దీనినుండి ముక్తుడగుటయే మోక్షము. ఈకర్మవాసనలు శుభాశుభ రూపమున రెండు విధములు. శుభ కర్మవాసన. అశుభ కర్మవాసన. శుభ కర్మవాసనకు ప్రహ్లాదుడు ప్రతినిధి. అశుభ కర్మవాసనకు హిరణ్యకశిపుడు ప్రతినిధి. ఈ రెండింటి సంఘర్షణమే ఈ కథ. ఈ సంఘర్షణ పరాకోటినందు కొన్నపుడు అందుండి నృసింహస్వామి ఆవిర్భావము జరిగినది. హిరణ్యకశిపుడు, హిరణ్యాక్షుడును పూర్వజన్మమున శ్రీ మహావిష్ణువునకు అనుచరులు. వైకుంఠవాసులు. సారూప్యముక్తి నొందిన మహానుభావులు. సాలోక్య, సార్ష్టి, సామీప్య, సారూప్య, సాయుజ్యములు అనునవి పంచవిధముక్తులు. వారి వారి ఉపాసనా తారతమ్యమునుబట్టి వారి వారి కట్టి యట్టి ముక్తులు సంభవించును. ఇందు ఒకదానికంటె యొకటి శ్రేష్టము. సాలోక్యమనగా వైకుంఠ లోకమునందుండుట. సామీప్యమనగా, అందునను విష్ణువునకు సమీపముననుండుట సార్ష్టి యనగా సమీపమున నుండుటయేకాక ఆయనతో సమానమైన ఐశ్వర్యాదిగుణములు గలిగియుండుట. సారూప్యమనగా ఆయనతో సమానమగు రూపమునుకూడా పొంది యుండుట. సాయుజ్యమనగా ఆయనతో ఏకత్వము చెందుట. అనగా లీనమగుట. ఈ ఏకత్వమొక్కటి మాత్రము జయ విజయులకు కలుగలేదు. తక్కిన నాల్గు దశలు వారికి గలవు. ఎక్కించిద్భేదమున్నది. ఆ భేదమునకు కారణము భేదబుద్ధి. వారుచేసిన ఉపాసనయందు వారవలంబించిన దృష్టి విశేషము. వారు చేసినది సగుణభక్తి. నిర్గుణ భక్తిగాదు. సగుణభక్తిలో చాలా యుత్తమోత్తమమైన కోటికి చెందినది. గుణమున్నంత వరకు గుణకృతమైన భేదము తప్పదు.

కర్మ నిర్హారముద్దిశ్య పరస్మిన్వా తదర్పణం
యజేద్యష్టవ్యమితి పృథక్భావ స్స సాత్త్వికః

ఈ సాత్త్వికభక్తి మూడు విధములు. పాపక్షయము నుద్దేశించి పరమేశ్వరుని ప్రీతి కొరకు లేక తన కేర్పడిన విధినిబట్టి ఇట్లు ఏదియో యొకదానిని ప్రధానము చేసికొని భేదబుద్ధితో చేయు ఉపాసన. అనగా ఆ చేయు ఉపాసనము పాపక్షయమును కోరియో, ఈశ్వర ప్రీతికొరకో, లేక స్వధర్మ నిర్వాహణకొరకో చేయుట. ఈ మూడింటియందును తాను వేరు, ఈశ్వరుడు వేరు అను భేదభావమున్నది. జయ విజయులు చేసినది ఇట్టి సాత్త్వికోపాసనయే. కావున వారికి సాయుజ్యము కలుగలేదు. వారంత మహానుభావులైనప్పటికి, అంత యుత్తమస్థితి పొందియున్నప్పటికి వారియందు ఈ భేదబుద్ధి లేశమాత్రముగా ఉన్న కారణమున అచ్చటకు విష్ణుదర్శనమునకు వచ్చిన సనకసనందనాదులను వారు నిరోధించిరి. సనకసనందనాదులు శుద్ధ సాత్వికమూర్తులు. భేదబుద్ధి లేశమాత్రమైనను లేనివారు. పరమేశ్వరునితో ఏకత్వము అనగా సాయుజ్యముపొంది జీవన్ముక్తులై చరించువారు. జయవిజయులు ఎంత సాత్త్వికోపాసన చేసినను వారియందున్న భేదబుద్ధి, వారి రజోగుణమును తమోగుణమును వ్యక్తము చేయుచున్నది. కావున వారు శుద్ధసత్త్వ సంపన్నులుగారు. ఈ రజస్తమోగుణములు నిశ్శేషముగా క్షాళనము పొందియుండ లేదు. కాబట్టి వారు సనకసనందనాదులను పరమేశ్వరునికంటె భిన్నులనుగా చూచుట వారికి నిరోధరూపమైన యవమానము చేయుట

తటస్థించి వారి కోపమునకు పాత్రులైరి. ఇచట ఒక శంక రావచ్చును. సనకసనందనాదులు శుద్ధ సత్త్వమూర్తులు, భేదబుద్ధి లేనివారు, జీవన్ముక్తులు, సర్వాత్మదర్శనులుగదా. వారికి మానావమానములతో పనియేమి? నిగ్రహాను గ్రహములేమి? యని. అందుచేత వారికి నిజముగ కోపము రాలేదు. ఎందుచేత? కోపహేతువైన రజస్తమోగుణములు వారియందు లేవు. కావున వచ్చినది కోపముగాదు. అందుచేత చేసినది నిగ్రహమును కాదు. అమృతకుంభమును తన్నినచో విషము చిందునా? కావున వారు జయవిజయులకు చేసినది అనుగ్రహమే. ఏది జయవిజయులలో సాయుజ్యమునకు ప్రతిబంధకముగానున్నదో, అట్టి భేదభావమును అనతికాలములో తొలగించుకొనుటకు వారిని అనుగ్రహించిరి. కాని అది కోపరూపమున చేసిన ప్రసాదము. వారి కోపము వట్టి నటన. నటనమాత్రమెందుకన్నచో లోకసంగ్రహముకొఱకు. పిల్లవానితో కుస్తీ పట్టినట్లన్నమాట. కావున మహాత్ముల కోపము వలన జయవిజయులకు అశుభవాసన సంప్రాప్తమైనది. —సశేషం

మాయమ్మ పదస్వర్గ మందున్నతంబుగా
పయనించెనొక గాలిపడగలా నామది
పాపంపు సుడిగాలి బలముగా వీచుచు
వడివడిగ భువివైపు పడద్రోసెదానిని ॥ మా॥

విజ్ఞానమను పాగ వీడిపడిపోయెను
నే దాని విడువగా నేలమీదికి దూకె
ఏ రీతి మరి యిది ఎగురును నింగికి
తునకలై దాని తల తునిగిపోయిన పిదప॥ మా॥

ఒకవైపు క్రిందికి వంచుచు మాయమె
కలచె యా నిశ్చల గమనంబు నించుక
నేనెంత శ్రమపడి ఎగురింప జూచిన
మరిదాని నింగికి మరలింపలేనైతి ॥ మా॥

భక్తి సూత్రముచేత బంధింపబడి కూడ
యిటు ఆడినందున మిగిలె దుఃఖమొతనకు
అతినీచ స్థితి యందు ఆర్వురు సమకూడి
పడత్రోసి వైచిరి బలమైన శత్రులు ॥ మా॥

దారాసుతాదులందలి ప్రేమదారము
పెనవేసి విడరాని పీటముడి పడిపోవ
నా గాలిపడగ తా నడిమికి రెండుగా
చిక్కుపడి దానిలో చినిగిపోయినదయ్యో॥మా॥

అటునవ్వ యిటు యేడ్పులందించు ఆటను
ఆడినందుకు దిగులు నంది "నరేశ్చంద్ర"
ఈ ఆటతానసలు ఆడకుండిననెంత
బాగుండునోయని భావింపగాసాగె ॥ మా॥

అనువాదం: బి. ఎస్. ఆర్. ఆంజనేయులు.

మాతృదేవి చరణసన్నిధి

ఆంగ్ల గ్రంథము:
ఎట్ ది హోలీమదర్స్ ఫీట్

అనువాదము:
పి. గణపతిశాస్త్రి

ఉద్బోధన కార్యాలయము ఉదయము.

నేను : అమ్మా, నీవు అప్పుడప్పుడు రామాయణం చదువుతూండడం చూశాను. అయితే చదవడం ఎప్పుడు నేర్చుకున్నావమ్మా!

అమ్మ : నా చిన్నతనంలో ప్రసన్న, రామనాథ్ మొదలయినవాళ్లు మా గ్రామంలో ప్రాథమిక పాఠశాలకు వెడుతూండేవారు. అప్పుడప్పుడు నేను వారివెంట ఆ స్కూలుకు వెళుతూండేదాన్ని. ఆ విధంగా నాకు కొంచెం చదువు వచ్చింది. ఆ తరువాత కామార్పుకూరులో లక్ష్మి, నేను కలిసి అక్షరాలు నేర్చుకుంటూండేవాళ్లము.

కాని నా మేనల్లుడు హృదయ్ మా చేతిలోని పుస్తకాలు, లాక్కుని "ఆడవారు చదువుకోకూడదు. చదువుకుంటే నవలలమీదికి నాటకాలమీదికి బుద్ధి పోతుంది" అంటూ అడ్డుకునేవాడు. కాని లక్ష్మి ఆ ఇంటి ఆడబడుచు కనక పుస్తకం ఇవ్వకుండా తిరస్కరించేది. అంతేకాదు. ఆ పుస్తకం తనదగ్గిరే ఉంచుకుంటానని పట్టుపట్టి తన దగ్గిరే అట్టే పెట్టుకునేది.

నేను తరవాత ఒక అణాఖర్చుతో ఆ బాలశిక్ష ఇంకొక కాపీ రహస్యంగా కొనిపించి నా దగ్గిర దాచుకున్నాను. లక్ష్మి మాత్రం మా గ్రామం పాఠశాలకువెళ్లి పాఠాలన్ని నేర్చుకుని వచ్చి నాకు నేర్పుతూఉండేది. కాని దక్షిణేశ్వరంలోనే నేను బాగా చదవడం నేర్చుకున్నాను. ఠాకూరుకు అప్పుడు శ్యామపురంలో వైద్యం జరుగుతూండేది. నేనప్పుడు ఒంటరిగా ఉండేదాన్ని. బాబాముఖర్జీ ఇంటినించి ప్రతిదినము గంగలో స్నానం చెయ్యడానికి ఒక అమ్మాయి వస్తూండేది. ఆమె చాలాసేపు నా దగ్గిరే ఉండిపోయేది. ఆమెకూడా నాకు చదువు చెప్పి, తిన్నగా వచ్చింది, లేనిది పరీక్షచేసి కనుక్కునేది. నేనా అమ్మాయికి చాలా కూరలు, మూలికలు మొదలయినవి ఇస్తూండేదాన్ని. అవి అన్ని మాకు దేవాలయం పూలతోటలో నించి వస్తూండేవి.

నేను : ఠాకూరు జయరాంబాటికి తరుచుగా వస్తూండేవారా? లేక ఒకటి రెండు సారులు మాత్రమే వస్తూండేవారా?

అమ్మ : చాలా సారులు వచ్చేవారు. అలాగ వచ్చినప్పుడు పది పన్నెండు రోజులపాటు ఉండిపోయేవారు. తమ గ్రామానికి వెళ్లినప్పుడు ఆయన జయరాంబాటి, సిహోరు మొదలయిన మిగిలిన ప్రదేశాలుకూడా సందర్శిస్తూండేవారు. ఒకప్పుడాయన సిహోరులో ఉన్న గొల్లపిల్లలకందరికి విందు చేశారు.

నేను : అది ఆయన భక్తిసాధనల సమయంలో జరిగిందా? లేక ఆ తరవాత జరిగిందా? ఎప్పుడు జరిగింది?

అమ్మ : తరవాతే! భక్తిసాధనలు చేసే సమయంలో ఆయన కేవలం పిచ్చివారులాగుండేవారు! ఆ పరిస్థితిలో ఆయన మామగారి ఇంటికి వెళ్లిఉంటే, అందరు పూర్తిగా మతిపోయిందని అని ఉండేవాళ్లు...ఆ రోజుల్లో ఠాకూరును గురించి అనేకులనేక విధాలుగా మాట్లాడుతూండేవారు..."అయితే మా అల్లుడు పిచ్చివాడన్నమాట!...ఇకముందు

గ తేమిటి?...'' ఇలాగ ఏవేవో అంటూండే వారు.

నేను : అమ్మా, నిన్న ఇక్కడికి వచ్చిన మణీంద్రగుప్తను నేనింతకుముందెన్నడు చూడ లేదు.

అమ్మ : అతను ఇంతకుమునుపు ఒకసారి ఇక్కడికి వచ్చాడు. చాలా చిన్న తనంలో ఠాకూరును సందర్శిస్తూండేవాడు.

నేను : అంతే కాదమ్మా. నేను చిన్న నరేన్‌నుకూడా ఎప్పుడు ఇక్కడ చూడలేదు.

అమ్మ: అవును! అతడు ఇక్కడికి రాడు! కాని చిన్న నరేన్ ఠాకూరుదగ్గిరికి వెడుతూండే వాడు బక్కపలచగా నల్లగా ఉండేవాడు. ముఖంమీద మశూచికపు మచ్చలు. ఠాకూరుకి అతనంటే ప్రాణం. అందుచేత చిన్న నరేన్‌ని గురించి చాలా మథనపడుతూండేవారు. 'నా కిప్పుడు చిన్న నరేన్ జ్ఞప్తికి వస్తున్నాడు. ఇప్పుడతడు నన్ను చూడడానికి రాగలడు.' అతనినిగురించి అలా అంటూండేవారు.

నేను మళ్లీ అందుకున్నాను.

నేను : పోయి బాబు యిక్కడికి ఒకే ఒక్కసారి వచ్చారు. కాని బెల్‌ఘూరియా తారక్ బాబు కొన్నిసారులు వచ్చారిక్కడికి.

అమ్మ : పోయి బాబుకూడా అప్పుడప్పుడు ఇక్కడికి వస్తూంటాడు. తను చాలా లేమి అనుభవిస్తున్నా, నాకు ప్రతినెలా ఒక రూపాయి ఇస్తూంటాడు. నే నొకవేళ జయరాంబాటిలో ఉంటే ఆ రూపాయి అక్కడికి పంపిస్తాడు. పోయి బాబు, మణీంద్ర ఠాకూరు నన్ను సందర్శించడానికి వచ్చినప్పుడు చాలా చిన్నవాళ్లు. పది, పదకొండేళ్ల వయస్సు. అంతే.

కాశీపూర్ తోటలో ఒకప్పుడు హోలీ పండుగ సమయంలో అందరు హోలీ ఉత్సవాల్లో పాల్గొనడానికి వెళ్లిపోయారు. కాని ఆ పసివాళ్లిద్దరు మాత్రం ఠాకూరుదగ్గిరనించి కదల లేదు! వాళ్లిద్దరు ఠాకూరుకు విసురుతూ ఒకరి తరవాత ఇంకొకరు పరిచర్య చేశారు. పాపం చిన్న పిల్లలుగదా, అంత బాగా పరిచర్య చెయ్యలేకపోయారు. ఆ సమయంలో ఠాకూరుకు దగ్గుతెర వచ్చింది. తలనొప్పి ప్రారంభమయింది. అందుచేతనే ఆయనకు విసరవలసిన అవసరం కలిగింది.

అయితే, ఆయన, ''అందరు హోలీ ఉత్సవాల్లో కలిసి ఆడుకుంటున్నారు. త్వరగా కిందికి వెళ్లండి!'' అని మాటిమాటికి ప్రోత్సహించారు. కాని వారా మాట చెవిని పెట్ట లేదు. పోయి ''మేము కిందికి వెళ్లదలచుకోలేదండి! మేమిద్దరము ఇక్కడే ఉండి పోతాము. మీ రిక్కడ ఇలాగ ఉన్నప్పుడు మే మెలాగ వెళ్లగలము!'' అన్నాడు. ఆ విధంగా ఆ పసివారిద్దరు వెళ్లజాలమని తిరస్కరించిన తరవాత. ఠాకూరు కళ్లమ్మట నీళ్లతో దుఃఖించి, ''వాళ్లిద్దరు నా బాలరామచంద్రులు! నన్ను ఆదుకుని పరిచర్య చెయ్యడానికి ఇక్కడికి వచ్చారు. వాళ్లిద్దరు నన్ను విడిచి ససేమిరా వెళ్లమంటున్నారు. ఆ ఉత్సవంలో పాల్గొనాలన్న ఆలోచనే లేదా పసివారికి!'' అన్నారు.

నేను : శిష్యులెంతోమంది ఠాకూరును సందర్శిస్తూండేవారు. ఎవ్వరు ఇక్కడికి రారే! వారందరు ఏమయిపోయారు?

అమ్మ: వారందరు తమంతట తామే ఎక్కడో అక్కడ ఆనందంగా తమకాలం వెళ్లబుచ్చుకుంటున్నా రనుకుంటాను!

నేను: ఎటువంటిదమ్మా ఆనందం?

అమ్మ: అవును, నిజమే మరి! అదే ఉచ్చమయిన ఆనందం! లేకపోతే సాంసారిక జీవితం

లో వారి కెక్కడయినా ఆనందం లభించ గలదా? ప్రపంచజనని ఆ కాళికామూర్తి! మంచి చెడుగులు రెండు ఆ జగన్మాతనుండే ఆవిర్భవించాయి....ఇతరుల తప్పిదాల అంత దువులోనికి తన మనస్సు దించివేసుకున్న తరవాతే మనిషి వారిదోసగు లెన్నుతున్నాడు. కనక ఇతరుల లోపాలెన్నడు ఎన్నరాదు. ఎవరో విమర్శించినంతమాత్రాన ఎవరికయినా ఉన్నది ఏమాత్రమయినా పోతుందా? అందువల్ల విమర్శించిన వ్యక్తే బాధపడతాడు. అంతే! చిన్ననాటినించి నా ధోరణి ఇంతే! కనక నేను ఇతరులదోసగు లెన్నడు ఎన్నను. ఎంత చిన్న సేవ చేసినా నేను వారిని జ్ఞాపకం పెట్టుకోవడానికి ప్రయత్నిస్తాను. అసలు ఇతరులలో దోసగులు అన్వేషించాలని అనుకోవడమే ఒక తప్పు పని! కనకనే నేనితరులలో లోపాల కోసం చూడను. తప్పులు మన్నించేధోరణి నిజంగా దివ్యధోరణి.

నేను: వివేకానందస్వామి ఇలాగంటూండే వారు "ఎవరయినా దొంగ ఒక గదిలో ప్రవేశించి ఏదయినా ఎత్తుకుపోతూంటే సహజంగానే 'దొంగ! దొంగ!' అని అరుస్తావు? కాని పసిపాపల మనస్సులలో దొంగలు లేరు! ఒక మనిషిని పసిపాపలెవరు దొంగగా గుర్తించరు."

అమ్మ: అవును, నిజమే! సహజంగా పవిత్రమయిన మనస్సున్నవారు ప్రతిది పవిత్రమైనదిగానే భావిస్తారు. బృందావనంలో మాధవజీ దేవాలయంలో ఎవరిదో ఒకపాప నేల మలినం చేసింది. ప్రతివారు ఆ సంగతి ప్రస్తావించారు గాని, ఎవ్వరు అక్కడినేల పవిత్రం చెయ్యాలన్నమాటే ఆలోచించలేదు! గోలప్‌మా ఆ సంగతి కనిపెట్టి, తన చీర చెరగులోనించి అంచు చించి, ఆ ప్రదేశం అంతా దానితో తుడిచి పరిశుభ్రంచేసింది. ఆపక్కనే ఉన్న ఒకావిడ, ఆమె ఆ ప్రదేశం బాగుచేస్తున్నది కనక, "ఆ పసిపాప ఆమెకన్న బిడ్డ అయిఉండాలి." అన్నది. 'ఓ మాధవజీ! వా రేమంటున్నారో విను! విను!' అని అంతర్యంలో అనుకున్నాను నేను. ఇంకొకరిలాగ అన్నారు. 'కాదు. వారు సన్యాసినులు. వారికి పిల్లలు లేరు. ఇతరుల సౌకర్యం కోసమే వారీపని చేస్తున్నారు.'

సాయంత్రం లలితబాబు మాతృదేవికి నమస్కరించాలని వచ్చారు. వారిప్రసంగంలో నేను కూడా పాల్గొన్నాను.

అమ్మ: "క్షురధారలాగ చాలా కష్టగమ్యమయిన మార్గమిది." అని ఠాకూరు అంటూండేవారు. కాని భగవానుడు తన బాహుబంధనాలతో మనల నాదుకుంటాడు.

అలాగ అన్నతరవాత, అమ్మ తిరిగి తమ మాట సరిదిద్దుకుని 'ఆయన మనకష్టాలలో ఆదుకుంటారు" అన్నారు.

నేను: ఏమోనమ్మా, ఆయన మన కేమి అనుగ్రహించడం లేదు!

అమ్మ: అందుకని బాగా దిగులుగా ఉన్నావా?

నేను: అవును.

దానిమీద లలితబాబు అందుకుని, "మరణించిన పిమ్మట ఆయన మనల్ని గుండె కద్దుకుంటే అంతకన్న మనకేం కావాలి? అయితే బ్రతికిఉండగానే అలాగ హృదయానికి హత్తుకుంటే మరింతగా బాగుండిపోను!

అమ్మ: అవును! నిజంగానే బ్రతికిఉన్నప్పుడు కూడా మనలను భగవానులు ఎంతో ఆత్మీయంగా గుండె కద్దుకుంటూనేఉన్నారు. ఆయన ఎల్లప్పుడు, మనల నాదుకుంటూనే ఉన్నారు.

16, ఆగస్టు, 1912.

అమ్మ: నాకు 13 ఏళ్లు నిండగానే కామార్పుకూర్‌కి వెళ్లవలసిన ఆవశ్యకత కలిగింది. కనక నేనక్కడికి వెళ్లాను. ఠాకూరు అప్పుడు దక్షిణేశ్వరంలో ఉన్నారు. అందుచేత సుమారు నెలరోజులపాటు కామార్పుకూర్‌లో ఉండి నేను జయరాంబాటికి తిరిగి వెళ్లిపోయాను. అయిదారు నెలలతరవాత తిరిగి నేను కామార్పుకూర్ వెళ్లి, ఇంచుమించుగా ఆరువారాలపాటు అక్కడే ఉండిపోయాను. ఠాకూరు అప్పటికింకా దక్షిణేశ్వరంలోనే ఉండిపోయారు. అయితే ఆయన పెద్దన్నగారు, మా వదినగారు, మిగిలిన మరికొందరు కామార్పుకూర్‌లో ఉన్నారు. ఆ తరవాత ఇంటికి తిరిగివచ్చిన పిమ్మట నాకోసం కబురు పంపించారు. దాని మీద తిరిగి నేను కామార్పుకూర్ వెళ్లాను. ఆ తరవాత మూడునెలలదాకా అక్కడే ఉండిపోయాను.

...ఆ తరువాత జయరాంబాటికి తిరిగి వచ్చాను. ఠాకూరుకు మతి చలించిందని, ఆయన నగ్నంగా సంచరిస్తున్నారని ఆ సమయంలో అనేకులముఖతః విన్నాను. ఆయన గంభీరభక్తి తన్మయత ఎవ్వరికీ అవగాహన కాలేదు. అందుచేత నేనే స్వయంగా వెళ్లి అందరు అంటున్న మాటల నిజానిజాలు కనుక్కుందామని అనుకున్నాను. ఆ సమయంలో ఏవో ఉత్సవాలలో గంగాదేవిలో స్నానం చెయ్యడానికని మా పల్లెటూరి స్త్రీలు కొంతమంది కలకత్తా వెళ్లుతున్నారు. అది అంతా ఫాల్గుణ మాసం దరిదాపుల్లో జరిగిందనుకుంటాను. ఠాకూరు ఆరోగ్యపరిస్థితి తెలుసుకోడానికి కలకత్తా వెళ్లాలని ఉన్నదని నేను ఒకావిడతో అన్నాను. ఆమె ఆమాట మా నాయనతో అన్నది. ఆ సంగతి నేనే స్వయంగా ఆయనతో చెప్పడానికి నాకెంతో బిడియము, భయము కలిగాయి. ఆపైన "ఆమెకు వెళ్లాలని ఉంటే తప్పకుండా వెళ్లవచ్చును." అని మా నాయన అన్నారు. ఆతరవాత ఆయనే స్వయంగా నా వెంట వచ్చారు.

"దారిలో నాకు జ్వరం తగిలింది. క్రమక్రమంగా ఆ జ్వరం మరింతగా ఎక్కువైంది. నాకు స్పృహ తప్పిపోయింది. ఆరాత్రి ఒక నల్లని స్త్రీమూర్తి నా తలదగ్గిర కూర్చుని నా కణతలు నొక్కుతున్నట్టు కలగన్నాను. "నేను దక్షిణేశ్వరంనించి వస్తున్నాను" అని ఆమె అన్నది. "నేనుకూడా ఆయనదగ్గిరికే వెళుతున్నాను. మీకెలాంటి బంధువాయన" అని నేనడిగాను. "నేను నీ సహోదరిని. నీకు జ్వరం తగ్గుతుంది. భయపడకు!" అని నన్ను ఓదార్చింది ఆమె.

"ఆ మరునాడే నా జ్వరం తగ్గిపోయింది. చిట్టచివరికి నా ప్రయాణానికి ఒతంస వారే ఏర్పాటు చేశారు మా నాయన. రాత్రి ఇంచుమించుగా తొమ్మిదిగంటలయ్యేసరికి మేము దక్షిణేశ్వరం చేరుకున్నాము. నేను తిన్నగా ఠాకూరున్నగదికి వెళ్ళాను. మిగిలినవాళ్లంతా నహబత్‌కి వెళ్ళారు. అక్కడ ఠాకూరుతల్లి నివసిస్తున్నారు. ఠాకూరు నన్ను చూస్తూనే "అయితే నీవు వచ్చావన్నమాట! మంచిది!" అన్నారు. కేకవేసి ఒకతన్ని పిలిచి, "ఇక్కడ చాపవెయ్యి!" అన్నారు. చాప వేసినతరవాత "ఇప్పుడింక సేజోబాబు లేరు మరి! నా కుడిచెయ్యే పోయింది!" అన్నారు. ఆయన కొన్ని నెలలక్రితం చనిపోయిన, మథురబాబునుగురించి ఆ మాట లన్నారు. ఠాకూరు అన్నకుమారుడు అక్షయ్‌కూడా కొన్ని నెలలక్రితం మరణించారు.

-సశేషం

ఋణ విమోచనం

చిర్రావూరు వెంకట్రావు

పూర్వం విష్ణుపురం అనే నగరంలో భీమయ్య అనే చర్మకారకుడు ఉండేవాడు. అతనికి సంతానం కలుగలేదు. పూజలు వ్రతాలు చేసినా ఫలితం కలుగలేదు. ఆ నగరానికి కొంత దూరంలో వున్న ఆశ్రమంలో ఒక యోగిని ఉన్నదనీ, ఆమె చాల మహత్తుకలదనీ ఆమెను దర్శనం చేసుకుంటే అతని కోర్కె నెరవేరుతుందనీ కొందరు సలహా ఇవ్వగా భీమయ్య యోగిని ఆశ్రమానికి వెళ్లి తన మనోగతం విన్నవించుకున్నాడు.

ఆమె అతని కోర్కెవిని 'కొన్నాళ్లలో నీకు కుమారుడు జన్మిస్తాడ'ని దీవించింది.

తర్వాత యోగిని చెప్పినట్లుగానే భీమయ్యకు చక్కని కుమారుడు పుట్టాడు. ఆ బిడ్డ నెత్తుకొని భీమయ్య యోగినివద్దకు వెళ్లి ఆమె పాదాల ముందు ఆ పసిబిడ్డనుంచి ఆశీర్వదించమని ప్రార్థించాడు.

యోగిని ఆ శిశువును తదేకంగా కొంతసేపు చూచింది. ఆ తరువాత కొన్ని క్షణాలు ఏదో ఆలోచించుకొని భీమయ్యను చూచి ఇలా అన్నది.

"వీడు సామాన్యుడుకాడు. ఏదో ప్రారబ్ధం మిగిలి నీకు పుట్టిన బ్రహ్మజ్ఞానిలాగున్నాడు. పూర్వం నీకేదో ఋణపడిఉండి ఆ ఋణం తీర్చటానికే నీకు పుట్టిఉంటాడు. కాబట్టి నేను నీకొకటి చెబుతాను. గుర్తుంచుకో. మఱచిపోవద్దు. వీనిచేతనుండి 'ధనం' ఎప్పుడూ తీసుకొనవద్దు." అని చెప్పి అతనిని ఆశీర్వదించి పంపించింది.

ఆ పిల వాడు క్రమక్రమంగా పెరిగి పన్నెండు సంవత్సరాలవాడైనా అందరి పిల్లలమోస్తరుగా ఆటపాటల్లో పాల్గొనటంగాని ఇంటిపనుల్లో జోక్యం చేసుకోవటంగాని నలుగురిలో కలిసిమెలిసి తిరగటంగాని చేయకుండా ఒంటరిగా కూచొని ఏదో ధ్యానించుకుంటూ వుండేవాడు. తండ్రి తప్ప మిగతావారందరు ఆ పిల్లవానిని తెలివితేటలు లేని మందుడని నిరసించేవారు.

ఆ నగరం పాలించేరాజు తన పట్టణంలో దొంగలబాధ లేకుండ చేయుటకు రాత్రివేళ జాముజాముకు జాగ్రత్తగా ఉండమని ప్రజలను హెచ్చరిస్తూ చాటింపువేసే ఏర్పాటుచేసి ఆ పని చేయుటకు నగరంలోఉన్న చర్మకారకులను నియమించాడు. రాజాజ్ఞప్రకారం ఇంటికొకరు చాటింపు వేస్తుండేవారు.

ఒకరోజున భీమయ్య సాయంత్రానికి తిరిగి వస్తానని పొరుగూరు వెళ్లి కారణాంతరములచే రాలేకపోయినాడు.

ఆ రోజు చాటింపు వేసేవంతు భీమయ్యదని గూడెంపెద్ద కబురంపాడు. అతనిభార్య ప్రొద్దుగూకిందాకా భర్తకోసం ఎదురుచూచింది. అతను రానందున చాటింపువేయుటకు ఇరుగుపొరుగులవారిని బ్రతిమాలుకుంది, కాని ఎవరు ఆమె మాటలను వినిపించుకున్నవారు కారు. ఆమె రాజుగారితో మాటవస్తుందనీ, తమ వరుమానం రాకుండపోతుందనీ భయపడింది. ప్రొద్దు గూకినకొద్దీ ఆమెకు భయం ఎక్కువ కాసాగింది. చివరకు గత్యంతరంలేక ఒకమూల కూచున్న కొడుకుని పిలుచుకొనివచ్చి తప్పెట చేతికిచ్చి చేయవలసినపని చెప్పింది. ఆ పిల్లవాడు మౌనంతో తప్పెట తీసుకొని బయలుదేరాడు. కాని తల్లి ఈ తెలివితక్కువవాడు

సక్రమంగా చాటింపు వెయ్యలేకనీ, రాజుగారి దండన తప్పదనీ, తను ఆదాయానికి నష్టం కలుగుతుందనీ మనసులో బాధ పడుతునే వుంది.

తప్పెటతో వెళ్ళిన పిల్లవాడు మొదటిజాము కాగానే,

"కామః క్రోధశ్చ లోభశ్చ దేహే తిష్ఠన్తి తస్కరాః
జ్ఞానరత్నాపహారాయ తస్మాత్ జాగ్రత జాగ్రత."

"ఓ నగరవాసులారా! కామము క్రోధము లోభము అనేదొంగలు జ్ఞానమను రత్నమును దొంగిలించుటకు మీ శరీరంలో దాగియున్నారు. కాబట్టి జాగ్రత్తగా ఉండండి" అని కేకలు వేస్తూ చాటించాడు.

ఆ దండోరా రాజు విన్నాడు. చాలా ఆశ్చర్యం పొందాడు. మామూలు చాటింపుకు భిన్నంగాను, జనుల అజ్ఞానం పోగొట్టేదిగాను ఆ చాటింపు ఉంది. తెల్లవార్లు మేలుకొని ఏవిధంగా దండోరా వేస్తాడో విందామని నిర్ణయించుకున్నాడు.

రెండవజాము వచ్చింది. ఆ పిల్లవాడు తప్పెట వాయిస్తూ,

"జన్మదుఃఖం జరాదుఃఖం జాయాదుఃఖం పునఃపునః
సంసారసాగరందుఃఖం తస్మాత్ జాగ్రత జాగ్రత॥"

"పుట్టుటయే దుఃఖం, ముసలితనం దుఃఖం, జన్మపరంపరలకు కారణమైన సంసారమనే సముద్రం దుఃఖం. ఇవన్నీ దుఃఖము కలిగించునవే, కాబట్టి జాగ్రత్తగా ఉండండి" అని చాటించాడు.

మూడవజాములో—

"మాతానాస్తి పితానాస్తి నాస్తిబంధుసహోదరాః
అర్థంనాస్తి గృహంనాస్తి తస్మాత్ జాగ్రత జాగ్రత"

"తల్లిలేదు, తండ్రిలేదు, బంధువులు అన్నదమ్ములు లేరు. ధనంలేదు. ఇల్లులేదు. ఇవన్నీ ఉన్నా లేనివాటితో సమానమే. కావున జాగ్రత్తగా వుండండి."

నాల్గవజాము రాగానే,

"ఆశయా బధ్యతేలోకే కర్మణా బహు చింతయా
ఆయుక్షీణం నజానాతి తస్మాత్ జాగ్రత జాగ్రత"

"ఆశచేత కట్టబడి లోకమందు మానవుడు కర్మచేతను రకరకములైన ఆలోచనలచేతను అయుర్దాయము తరుగుటను తెలుసుకొనలేక పోవుచున్నాడు. కావున జాగ్రత్తగా ఉండండి" అని చాటించి ఆ పిల్లవాడు ఇంటికి వెళ్ళిపోయినాడు.

దండోరా విన్న రాజుగారికి అమితానందం కలిగింది. ఎవరో మహాజ్ఞాని చాటింపు వేశాడని గ్రహించాడు. తెల్లవారగనే భటులను పంపి ఆ మహానుభావుణ్ణి పిలిపించి సత్కారంచేసి జన్మసార్థకం చేసుకోవాలని తీర్మానించుకున్నాడు.

తెల్లవారగా గ్రామాంతరం వెళ్ళిన భీమయ్య ఇంటికి తిరిగివచ్చాడు. రాగానే భార్య చాటింపు వేయుటకు పిల్లవానిని పంపించాననీ, ఆ తెలివి తక్కువవాడు సరిగా చెప్పిన పని చేశాడో లేదోనని భయంగా ఉందని తన ఆందోళన వెల్లడించింది. అదే సమయంలో రాజభటులు వచ్చి 'రాజుగారు రాత్రి చాటింపు వేసినవానిని తీసుకొనిరమ్మన్నారు. మేము గూడెం పెద్దను విచారించగా నీ వంతని చెప్పాడు. వెంటనే రావలసింద'ని తొందరజేశారు. అందుకా దంపతులు భయపడుతూ 'పిల్లవాడు దండోరా వేశాడనీ, కొత్త కావటంవల్ల ఏదైనా పొరపాటు చేసిఉంటే క్షమించమ'నీ ఆ భటులను బ్రతిమాలగా వారు 'మాకేమీ తెలియదు ఆ చెప్పుకొనేది రాజుగారితోనే చెప్పుకోండ'నగా భీమయ్య పిల్లవానితోసహా ఆస్థానానికి వెళ్లాడు.

రాజుగారు పిల్లవాని ముఖవర్చస్సు చూచి తన ఊహ నిజమేనని సంతోషించాడు. ఆ పిల్లవాని పాదాలకు నమస్కరించి ఆసనంమీద కూర్చోబెట్టి పుష్పమాలికలతో అలంకరించి కట్టుకొనుటకు పట్టుపీతాంబరాలిచ్చి కానుకగా బంగారు నాణ్యాలున్న సంచి నిచ్చి అశ్వంపై నెక్కించి ఇంటికి సాగనంపాడు. భీమయ్య ఆశ్చర్యంతోను ఆనందంతోను పిల్లవాడెక్కిన గుర్రం కళ్ళెం పట్టుకొని మెల్లగా నడిపించు కుంటూ ఇంటికి బయలుదేరాడు. రాజసభలో పిల్లవానికి జరిగిన సన్మానం విషయం గూడెమంతటికి తెలిసి పిల్లవానిని చూచుటకు ఆ యింటిముందు వారందరు గుమికూడారు. భీమయ్యభార్య మహానందంతో గుమ్మంలో పిల్లవానికోసం ఎదురుచూస్తూ నిలుచుండినది.

పిల్లవాడెక్కిన గుర్రాన్ని నడిపించుకుంటు భీమయ్య ఇల్లుచేరి కొడుకును గుర్రంనుంచి నెమ్మదిగా దిగమన్నాడు. కుర్రవాడు తన చేతిలోనున్న ధనంమూటను తండ్రిచేతి కిచ్చాడు. గుర్రం దిగుతుండగానే అచేతనుడై క్రింద బడ్డాడు. అతని అంతరాత్మ పరమాత్మలో లీనమైపోయింది.

అక్కడ గుమికూడినవారందరూ ఏడుస్తుంటే భీమయ్య యోగిని చెప్పినది అప్పుడు స్మరించుకున్నాడు. "వీడు సామాన్యుడు కాడు. ఏదో ప్రారబ్ధం మిగిలి నీకు పుట్టిన బ్రహ్మజ్ఞాని. పూర్వం నీకేదో ఋణపడిఉండి ఆ ఋణం తీర్చటానికే నీకు పుట్టిఉంటాడు. కాబట్టి నేను నీకు ఒకటి చెబుతాను. గుర్తుంచుకో. మఱచిపోవద్దు. వీని చేతనుండి ధనం ఎప్పుడూ తీసికొనవద్దు."

త్యక్తవ్యో మమకారః త్యక్తుం యది శక్యతే నాసౌ ।
కర్తవ్యో మమకారః కింతు స సర్వత్ర కర్తవ్యః ॥

మమకారమును వదలిపెట్టవలెను. వదలిపెట్టుటకు సాధ్యముకాకపోయినచో సర్వత్ర మమకారమును పెంపొందించుకొనవలెను.

పర్వతమునకు ఔన్నత్యము ఉన్నదిగాని గాంభీర్యము (లోతు) లేదు. సముద్రమునకు గాంభీర్యము ఉన్నదిగాని ఔన్నత్యము లేదు. ధీరపురుషునకు ఔన్నత్యము, గాంభీర్యము—రెండును ఉన్నవి.

సత్కవి తన కావ్యనిర్మాణమునకు శబ్దార్థములందు—రెంటియందును దృష్టి ఉంచునట్లు బుద్ధిమంతుడు తన కార్యసాధనకు పురుషకారమును, దైవమును—రెంటిని అపేక్షించును.

* * * *

రెండు వైపులనుండి గంగా ప్రవాహమువచ్చిపడిన సముద్రునకు ఎట్టి అపూర్వశోభ కలుగునో అటువంటిశోభతో ఇరుపార్శ్వములందును వీయబడుచున్న తెల్లని వింజామరలతో నీలమేఘశ్యామలుడైన శ్రీ కృష్ణమూర్తి ప్రకాశించెను. —మాఘుడు.

సర్వాత్మత్వ వైభవము

నిర్వికల్పసమాధి అనగా నేమి?

వికల్పములనుండి మనస్సు విడువడిన స్థితి.

వికల్పములనగా నేమి?

(1) రూప, స్పర్శ, రస గంధాది బాహ్య విషయసంసర్గమును గుర్తించుట, (2) సుఖ దుఃఖాది భావములు, (3) చింతన, భావన, నిశ్చయము మున్నగు మనోకార్యములు, (4) 'నేనిది చేయుదును', 'నేను దీనిని గ్రహింతును', 'నేను దీనిని తెలిసికొందును', 'నేను ఇది అనుభవింతును', 'నేను దీనిని త్యజింతును', అను ప్రవృత్తి నివృత్తి రూపమైన అంతఃకరణధర్మములనే వికల్పము లందురు. సంకల్ప వికల్పాదికమైన మనోవికారము లన్నియును విడువడినపిమ్మటగాని నిర్వికల్పసమాధి అందదు.

ఈ మనోవికారములు దేనిపైన ఆధారపడి యుండును?

'నేను', 'నేను' అను భావనపైన.

నేనను స్మరణ నశించినతోడనే వికారములు నశించును. గనీసము ఎంతసేపు నేనను భావము లేకుండపోవునో అంతవరకు మనస్సుకు ఆధారము లేకుండపోవును.

మఱి సుషుప్తి (గాఢనిద్ర), అవస్థలోగూడ నేననుజ్ఞానము లేకుండపోవునుగదా. నిర్వికల్ప సమాధి అటువంటిదేనా?

కాదు. సుషుప్తి అవస్థలో 'నేను' అను జ్ఞానము అంతర్గతముగా ఉండనే యుండును. అనగా వికారములన్నియు మనస్సున లోపల ఉండును.

కాని ఈ అహం స్ఫురణ ఈవిధముగా సుషుప్తిలోకూడ ప్రవర్తించునని ఎట్లు తెలియును?

దానిప్రభావమును పరిశీలించుటవలన. నాడి, రక్తప్రసారము, హృదయస్పందనము మున్నగునవి ఆ స్థితులలోకూడ జరుగుచునేయుండును. వీటికి నేనను స్ఫురణయే కేంద్రము. బాహ్య చిహ్నములు, సుషుప్తి, సమాధులయందు ఒకే విధముగా కనిపించినను సుషుప్తినుండి తెలివి వచ్చినతరువాత ఆ వ్యక్తియొక్క జ్ఞానము, ఆనందము మున్నగునవేమియు మార్పుచెందక ఇదివఱకువలెనే యుండును. కోపిష్ఠియొక్క కోపము, లోభియొక్క లోభము ఇతర వికారములు నిద్రకు ముందటివలెనే ప్రవర్తిల్లును. కాని నిర్వికల్పస్థితి కలిగినతరువాత ఈ వికారములు ఇక తల ఎత్తలేవు. సరిగదా విశ్వాకారకుడగు భగవంతునియొక్క అపరోక్షానుభవము కలుగుటచే సకల దుఃఖ నివృత్తి కలిగి, వాని అస్తిత్వ, నాస్తిత్వాదిక సకలసంశయములు నశించి అసాధారణమైన ప్రజ్ఞ, ఆనందము మనస్సున ఆవిర్భవించును.

మఱి శ్రీరామకృష్ణుల విషయమున ఈ అహంభావనివృత్తి కొంత సమయమే కలుగుచుండెను గదా?

వారికి ఆవిధముగా కలిగినప్పుడెల్ల విశ్వాకారకమైన జగన్మాత ప్రత్యక్షానుభవము కలిగినది. మొదట అది మూడురోజుల పర్యంతమే యుండగా తరువాత శాశ్వతముగా ఆ స్థితియందే కొనసాగుటకు వారు ఇచ్ఛగించుచుండిరి. ఒక్కొక్కప్పుడు అహంస్ఫురణ పూర్తిగా నశించినప్పుడు బాహ్యశరీరమున అచేతన లక్షణములు కనిపించగా అంతరంగమున నిరంతర దివ్యదర్శనము కలుగుచుండెడిది. మఱియొకప్పుడు నేనను వృత్తి కొలదిగా కలుగుటతోడనే బాహ్యమున చైతన్యచిహ్నములు కలిగి అంతరంగమున మనస్సు అను ప్రతిబంధకము ఏర్పడినప్పటికిని శుద్ధస్ఫటికమువంటి పవిత్రత, సత్త్వప్రవృత్తి, కలిగి పారదర్శకమైన

వారిమనస్సు ఈ అంతర్దర్శనమును అడ్డగింప లేకపోయెడిది. ఈవిధముగా ఒకప్పుడు అహం స్ఫురణ పూర్తిగా నశించి సమస్త మనోవికార ములు నిలిచిపోయి విశ్వజననియొక్క పరిపూర్ణ ప్రత్యక్షదర్శనము కలుగుట మరియొకప్పుడు కొలదిగా అహంస్ఫురణ కలుగుటతోబాటు కొంచెము (సాత్త్వికమైన) మనస్సు ప్రవర్తిల్లి నను జగన్మాతృదర్శనము కొంచెము పరోక్ష ముగా కలుగుచునేయుండుటయు జరుగుచుండె డివి.

మఱి ఇట్టి సమాధిస్థితి ఒకప్పుడు ఆరునెలల పాటు అవిచ్ఛిన్నముగా ఉండెనని వింటిమిగదా. ఆహారాదికములు గ్రహించుట సంభవముగాని ఆస్థితియందు శరీరము నిలచుట ఎట్లు సంభవ మైనది?

అట్లు నిలుచుట సామాన్యముగా సంభవము కాకపోయినను జగన్మాతయొక్క ప్రత్యేక కార్యములకొఱకు ఆమె ఇచ్ఛవలననే శరీర మటు నిలిచియుండినది.

అనగా జగన్మాత శరీరముదాల్చి వారికి ఆహారము తినిపించెనని భావమా?

అట్టిదే జరిగెను. ఒకసాధువు ఎక్కడినుండి యో వచ్చి వారి అచైతన్యస్థితిని యోగజనిత మైనదియు భగవదైక్యానుభూతివలన వారి శరీరము జడమయ్యెననియు గ్రహించి వారికి అతికష్టముచే కొలదిగా శరీరస్పృహ కలిగించి కొంచెము ఆహారము బలవంతముగా లోనికి నెట్టెడివాడట. ఈవిధముగా ఆరునెలలు ఆ సాధువు అక్కడనేయుండి అసాధారణమైన పూనికతో వారి శరీరమును నిలబెట్టుటకు శ్రమించెను. ఇది ప్రత్యక్షముగా జగన్మాత యొక్క సంకల్పము, ఇచ్ఛకాక మరేమన గలము.

ఒక్కొక్కప్పుడు వారి అహం స్ఫురణ పూర్తిగా నశించుటయు మరి యొకప్పుడు కొద్దిగా ప్రవర్తిల్లుటయు జరుగుచుండెనని గమ నించితిమి కదా. ఈ కొలది అహంస్ఫురణ కలిగినప్పుడు ఈ విశ్వము వారికి మనకువలెనే తోచలేదు. విశ్వమంతయు-అసంఖ్యాక విచార తరంగములు ఉద్భవించి లీనమగుచుండు ఒక మహా మనస్సువలె తోచెడిది. స్వీయశరీరము, మనస్సు, అహంస్ఫురణ వారికి ఈ మహాచేతస్సు యొక్క ఒకతరంగమువలె కనిపించెడివి. ఆ మహాచేతస్సుయొక్క అసంఖ్యాకమైన భావ తరంగములను పరిమిత అహం ప్రవృత్తులైన వారు పాక్షికముగామాత్రమే గ్రహించుటచే వానిని బాహ్యప్రపంచము, అందలి వస్తుసంచ యముగా భ్రమించి ప్రవర్తిల్లుచున్నారు ఈ పరిమితజ్ఞానము కలిగినవారు తమ జ్ఞానమునకు, అస్తిత్వ కర్తృత్వములకు ఆ అనంతమైన చేతస్సే మూలము అని తెలియలేక పోవుచు న్నారు. వ్యాప్తమైన అఖండచైతన్యమును తెలిసికొనలేక పోవుటచేతనే పరిమిత జ్ఞాన ము కలిగిన జీవులు తమకు స్వతంత్ర ఇచ్ఛ, శక్తి కలిగినట్లుగా భ్రమించుచున్నారు. ఇదే శాస్త్రమున అవిద్య లేక అజ్ఞానమని పేర్కొన బడెనని శ్రీ రామకృష్ణులకు తెలిసెను.

శ్రీ రామకృష్ణుని అహంస్ఫురణ పూర్తిగా మాయమయినప్పుడు వారు విశ్వచేతస్సునకు అతీతమైన నిర్గుణ పరబ్రహ్మముతో ఐక్యమై యుండిరి. ప్రపంచమని పిలువబడే నానా భావ తరంగములుకూడ అహంస్ఫురణ యను ఆధా రముతోబాటు మాయమయ్యెడివి. మరల కొంచెము అహంస్ఫురణ ప్రవర్తిల్లినతోడనే వారికి సగుణమైన విశ్వచైతన్యము మరియు దానిలోని అనంత భావతరంగములు జగన్మాత యొక్క నిర్గుణస్థితితో ఏకముగా (అభేదముగా) యున్నట్లే కనిపించెడివి. అనగా వారు నిర్గుణ

స్థితి పొందినపుడు ఈ అద్వితీయ చైతన్యము నందలి స్వగతభేదము పూర్తిగా అదృశ్య మయ్యెడిది. మరియు సగుణ విశ్వచైతన్యము యొక్క స్ఫురణ కలుగుట[illegible]డనే వారికి ఏది శక్తియో అదే బ్రహ్మమను భావము, ఏది నిర్గుణమో అదే సగుణమనియు ఏది ప్రకృతియో అదే పురుషుడు అనియు అనుభూత మయ్యెడిది.

మఱి శంకరాచార్యులవారు ఈ విశ్వము యొక్క ప్రత్యేక అస్తిత్వమును నిరాకరించిరి కదా! శ్రీ రామకృష్ణులు విశ్వాత్మయగు జగన్మాతయందు స్వగతభేదమును అంగీకరించి ఆమెయందు సగుణ నిర్గుణములను రెండు స్థితులను గుర్తించిరికదా! వారు అద్వైత సిద్ధాంతమును అనుసరింపనట్లేనా?

అట్లుకాదు. వారు అద్వైత, విశిష్టాద్వైత, ద్వైతములను మూడు సిద్ధాంతములను అంగీకరించిరి. మనస్సుయొక్క ఒక స్థితియందు సత్యము ద్వైతముగా అనుభవమునకు వచ్చినపుడు మిగతా రెండు స్థితులు అసత్యములవలె తోచును. మనస్సు అంతకంటె ఉన్నతస్థితికి పోయినపుడు గుణరహితమైన సత్యతత్త్వమే లీలావిభూతియందు గుణసహితమై ఆవిర్భవించునని తెలియును. అప్పుడు ద్వైత, అద్వైత సిద్ధాంతములయందు నిజము లేనట్లే కనిపించును. కాని ఆధ్యాత్మిక సాధనలో పరాకాష్ఠ నొంది మనస్సు అత్యున్నతస్థితికి చేరినంతనే నిర్గుణానుభవము కలుగును. అప్పుడు నేను... నీవు అను భావములు కర్తృత్వ భోక్తృత్వములు, బంధమోక్షములు, పాపపుణ్యములు, శుభాశుభములు, మంచిచెడ్డలన్నియు – ఒకే తత్త్వమందు లీనమగును.

ఈ విషయమున దాస్యభక్తియొక్క మూర్తిభావమగు హనుమంతుని అనుభవమును వారు ఉదహరించెడివారు. "నీవు నన్ను ఏ విధముగా తలచి పూజించుచుందువు?" అను శ్రీ రామచంద్రుల ప్రశ్నకు సమాధానముగా హనుమంతుడు ఇట్లు చెప్పెను. "నేను దృశ్యమగు ఈ శరీరమునను భావన కలిగినంతనే నీవు స్వామివి నేను సేవకుడననియు, నీవు పూజింపబడువాడవు, నేను అర్చకుడననియు తలతును. నా స్వరూపము, జీవాత్మగా తోచినపుడు నీవు పరిపూర్ణుడవనియు, నేను నీ యంశననియు భావింతును. నేను గుణరహితమైన పరిశుద్ధ ఆత్మస్వరూపుడను భావము కలిగి సమాధియందున్నపుడు నీవు ఏ తత్త్వమో నేనుకూడ అదే తత్త్వమనియు నీవు నేను ఒక్కరే అనియు ఏ భేదము లేదనియు నా తలంపు."

'దేహ బుద్ధ్యాస్మి దాసస్తే
జీవబుద్ధ్యా త్వదంశకః
ఆత్మబుద్ధ్యా త్వమేవాహం
ఇతి మే నిశ్చితా మతిః'

అద్వైతస్థితి అనుభవమే కాని వర్ణనలకు చర్చలకు అతీతమనియు శ్రీ రామకృష్ణులు చెప్పుచుండెడివారు. నేను, నీవు అను భావములు; మాట్లాడుట, నడచుట మొదలగు శరీరధర్మములు ఉన్నంతవఱకు సగుణ నిర్గుణములను రెండింటిని అంగీకరించి అనుసరింపవలెనని వారు చెప్పుచుండెడివారు. శుద్ధ సత్యము యొక్క ప్రత్యక్షానుభవము కలిగిన తరువాత ఆ సత్యతత్త్వమే తిరిగి ఈ ప్రపంచముగా భాసించుచున్నట్లు తెలియును. ఉదాహరణకు మారేడు పండుయొక్క స్వరూపమును విచారించునపుడు నిజమైన పదార్థము బయటి తొక్కగాని గింజలుకాని కావనియు గుజ్జు మాత్రమే నిజమైన ఫలమనియు తెలియును. కాని తరువాత గుజ్జునకు ఏ పదార్థము మూలమో గింజలకు, తొక్కకు కూడ అదే పదారము మూలమని తెలియును.

సుమిత్ర

విద్వాన్ పమిడికాల్వ చెంచు నరసింహాశర్మ

సూర్యవంశ ప్రదీపకుఁడగు దశరథుని భార్యలలోఁ గౌసల్య, సుమిత్ర, కైకేయి, అను మువ్వురు మాత్రమే చారిత్రక ప్రసిద్ధి నొందిరి. శ్రీ మహావిష్ణువు చతుర్భుజములా యన్నట్లొప్పిన రామలక్ష్మణ భరతశత్రుఘ్నులను గన్న మాతృదేవతలు వారేగదా? ఆధ్యాత్మిక భావమున దశరథుఁడు శ్రీమన్నారాయణ పరబ్రహ్మముకాగా నీ సతీమణులు శక్తిత్రయము అనగా నిచ్ఛాజ్ఞాన క్రియాశ రూపముల వెలయుచున్నారు. వీరి గుణశీలాదిక మంతయుఁ దద్భావానుగుణ్యముగానే పరిణమించియుండుట రామాయణకథా ప్రపంచమున సుగ్రాహ్యము. వానినెల్ల నియ్యెడఁ బరిశీలించుట ప్రకృత వివరణాంశముగాదు. వీరివలననే భగవానుని దివ్యమానుష లీలావిశేషములు స్థిరరూపము నొందినవి. శ్రీ రామావతారము సంపూర్ణావతారముగా జగద్వినుతి కెక్కినది. మఱియు దుస్తర సంసారాబ్ధిఁ దరియించుటకు దగినంత గట్టి పునాదిగల ధర్మసేతువు నిర్మింపఁబడినది. ఈ మువ్వురిలో సుమిత్రపాత్ర ప్రయోజనము బాహ్య కథా రూపమున నతి స్వల్పముగా దోచుచున్నను బరమార్థ భావమున మిగుల విశిష్టమైనది. సార్థక నామధేయులగు లక్ష్మణ శత్రుఘ్నులఁ గన్న దివ్యజ్ఞాన మాతృశ్రీ యా సతీరత్నమేకదా!

ఆదినుండియు భూభారమును వహించియుండు శేషుఁడే లక్ష్మణస్వామిగా నవతరించుటచే నిచ్చటను సీతారాముల సేవా సంరక్షణ భారమును వహించి తన విధిని జక్కఁగా నిర్వర్తించినాడు. ఇక సర్వ శత్రు వినాశకుఁడును, చక్రాయుధాంశ సంభూతుఁడునగు శత్రుఘ్నుఁడు భరతు నాశ్రయించి రాజ్య సంరక్షణాదికము నిర్వహించినాడు. ఇట్టి ధీరమూర్తులఁ గన్న సుమిత్ర నిజముగా సు-మిత్రయే యనవచ్చును. అనగా సుజనమిత్ర గుణములుగల సుజ్ఞానవతి యని భావము. ఇట్టి సత్యధర్మ శాంతి సహన వివేకాది సచ్చరిత్రగుణ సంపదగల సుమిత్రాదేవి సార్థకనామధేయయగుటలో దప్పేమియు లేదు. అందులో నామె మితభాషిత్వములో సందె వేసిన చేయి. ఆమె హృదయమొక మహాగంభీర జ్ఞానవార్ధి! ఆమె వాక్కులు స్థిరధర్మ శాసనములు. శుద్ధ సత్త్వపూర్ణములు. వివిధ విశిష్టార్థ ద్యోతకములు. ఇట్టి విజ్ఞానఖనిగా నీ సతీరత్నమును పోషించి తనయమేయ వాగ్విభూతిని సర్వతోముఖముల వెలయించినాడు వాల్మీకి మహర్షి పుంగవుఁడు. ఈ విషయము మున్ముందు విచారించి కనుగొందము. ఈ మాతృదేవి రామపాద సేవా ధురంధరుఁడై యడవుల కేగుచున్న లక్ష్మణునికిఁ బ్రబోధించిన ప్రవచనములకును, రాముని దీవించిపంపిన కౌసల్య వాక్కులకును నెంతో తారతమ్యమున్నది. ఇక కైక యాడిన కఠోరవాక్కులు భగవానుని యవతార ప్రయోజమును సాధించునవి. కావున వాని కస్తూరి ఘాటు పైమధుర వాత్సల్యభావా సుగంధములో నుండదు. ఆ శక్తి తీవ్రత వేఱుగదా!

వనవాసమున కనుజ్ఞ యొసఁగుమని నమస్కరించి నిల్చున్న రామచంద్రునితోఁ గౌసల్య యన్నమాటలు అతిశయ పుత్రప్రేమ భావితములు. కరుణారస తరంగములు. లౌకిక ప్రేమ భావనాపూరితములునై తన యిచ్ఛాశక్తి ప్రభావమునే చాటుచున్నవి. ఆమె దుస్సహ వేదనాభర మెంత గాఢమైనదో చూడుడు!

''క్రేపుబాసిన యావుక్రియ నిన్ను బాసి యీ పదునాలుగేం డ్లిందుండజాల, నినుగూడి చనుదెంతు నిష్ఠురాటవుల;'' – కనిమిగుల వాపోయినదట! వెంటనే శ్రీరామచంద్రుఁడు సమయోచిత హితోక్తులతో దల్లి నూరడించెను. అప్పుడామె కొంత ధైర్యము దెచ్చుకొని ముఖప్రక్షాళన మొనర్చుకొని పుణ్యాహవాచనము సేయించి ప్రియనందను నిట్లాశీర్వదించినది.

''కుమారా! నీ కెల్ల వేళలందును సురలు, ఖేచరులు, శ్రుతులు, యతులు, తరులు, గిరులు, నదులు, నిధులు, పంచభూతములు, సూర్యచంద్రులు, త్రిమూర్తులు, శాంతి క్షమా గుణములు, సకల శుభము లిచ్చుచు గాపాడుచుందురుగాక! వృత్రాసురుని జంపఁబోవు దేవేంద్రునికి దేవత లొసంగిన మంగళములు నీ కొప్పుగాక! అమృతము దేఁబోవు గరుడునకు వినత యిచ్చిన మంగళాశీస్సులు నీ కొప్పారుగాక! దేవరాజ్య మార్జింపఁబోవు వామనునకు దేవమాత యదితిదేవి యొసంగిన శుభ మంగళములు నీ యందు నెలకొనుగాక!'' అని యాశీర్వదించినది. ఇందుఁ జివరి వాక్యములో నామె పూర్వస్మృతి యప్రయత్నముగా ప్రకటింపబడినది. గా దుష్టరాక్షస మారణాది కృత్యములును సూచింపఁబడినవి ఇది భగవత్సాన్నిధ్య ప్రభావమో, వాల్మీకి ప్రతిభా విశేషమో యైయుండును.

కాని మనము రెండును గూడియుండునని భావించుటయే మేలు. ఇందుఁ బుత్రవాత్సల్య భరితములైన శుభస్కర వాక్యమునే కరుణారస ప్లావితములై కౌసల్యనోట జాలువారినవి. ఇవి కేవలమిచ్ఛాప్రయుక్తములనుట కేటి సందియము లేదు. కావుననే శ్రీరాముఁడామెకు నీతి ప్రబోధము సేయవలసి వచ్చినది.

సుమిత్ర విషయములోఁ గరుణారసమంత పొంగులు వారక మంద్ర స్థాయిలో నిల్చినది. సముచిత ధర్మప్రబోధమే జ్ఞాన తేజోభాసితమై తారస్థాయి నందుకొన్నది. లక్ష్మణుడమ్మహాదేవికి నమస్కరించి వనవాసమునకనుజ్ఞ యిమ్మని ప్రార్థించినప్పు డా మాతృశ్రీ పల్కిన మాటలు స్వర్ణాక్షర లిఖిత యోగ్యములు, మహోత్తమ ధార్మిక శాసనములు, చిరస్మరణీయములునై రామాయణ కావ్య ప్రతిభాకీర్తి ప్రతిష్ఠలకు వన్నెగూర్చునవియై యున్నవనుట సత్యము.

ఈ సందర్భమున నామె ప్రబోధభావమంతయు ముక్తసరిగా మూడు సూక్తులతో ముగించినాడు వాల్మీకి మునీంద్రుఁడు. ఆ శ్లోక రత్న పరిశీలనమే మనకు గావలసినది. ఆమె శీల స్వభావ సమృద్ధియంతయు నా వాక్కులందే పరిఢవించియున్నది.

''రామం దశరథం విద్ధి, మాం విద్ధి జనకాత్మజాం, అయోధ్యామటవీం విద్ధి, గచ్ఛ తాత! యథా సుఖమ్'' అన్నదట! విశ్వగర్భుఁడైన విష్ణువుయొక్క గుజ్జురూపమువలెఁ బైకి తోచుచున్న యా శ్లోకము వివిధ ప్రసన్న మధుర భావార్థయుక్తిచే వెల్గొందుచు వల్మీకభవుని యసాధారణ ప్రజ్ఞావిశేషమును వేనోళ్ల చాటుచున్నది. ఈ శ్లోకమున ననేకార్థములు పండిత ప్రకాండులు నిర్వచించియున్నారు. అందు ముఖ్యమైన భావ స్ఫురణల విశిష్టతను కనుగొని యానందింతము. మొదట మంద్ర స్థాయినున్న మధుర వాత్సల్యభరిత కరుణారస ప్రహదములో నా కన్నతల్లితోపాటు మనమునొక్క మునక వేయుదము.

''రామం దశరథం విద్ధి'',—ఆహా! ఎంత భావ పరిజ్ఞానముతో, నెంత వేదనాభరముతో,

నెంత యగాధ భావావేశముతో, నన్నమాట లివి? "నాయనా! లక్ష్మణా! ఇక నీకన్నయు, దండ్రియు వేఱుగా నుండబోరు. కావున రామునే దశరథునిగా భావింపుము". అనుటలో సీతారామ పాదసేవాధురంధరుడై వారి వెంట నడవుల కేగుచున్న పుత్రుని ప్రయాణ శుభ వేళలో దండ్రిని గురించిన యశుభవాక్కు స్పష్టముగా జెప్పుట మంచిది కాదని వ్యంగ్యముగా బ్రకటించినది. రామగతప్రాణుండై యాతని నెడబాసి క్షణముండలేని దశరథుండు పదునాలుగేండ్లు బ్రతికియుండగలండా? కనుక తండ్రి జీవింపడు. రామునే పితృతుల్యునిగా గ్రహించి సేవింపుము. ఇట్లు చేయక తప్పదు". అన్నట్లొక యర్థము. ఇట్లే "మాం విద్ధి జనకాత్మజాం ఇట్లు తండ్రి మరణింపగా దల్లియైన నేనుందునను నమ్మక మేమున్నది? కావున సీతమ్మయే నీకు దల్లి యనుకొనుము.

నిరంతరము నన్ను సేవించినట్లే యామెను సేవింపుము. అప్పుడే నా కాత్మశాంతియు, సత్సంతాన ఫలము లభించును. నీవును దరింతువు. ఇక అయోధ్యా మటవీం విద్ధి" ఉండవలసినవారు లేకపోవుటచే నయోధ్య త్వరలో నశించి యడవియై పోగలదు. ఒకవేళ నామమాత్రావశిష్టమైయున్నను సీతారాములు లేని పట్టణ మడవిగాగాక మఱెట్లు తలంపనగును? "గచ్ఛ తాత! యథా సుఖమ్" "అందుచే నీ వీ ప్రాంతమునకు దిరిగి రావలసిన పనియుండదు. కలిగినంత సౌఖ్యముతో నీ పరోక్ష జననీ జనకుల వెంటబడిపో నాయనా!" అన్నదట! భావార్థ సూచితమగు నంతరాత్మ ప్రబోధ మనుసరించి యా సాధ్వీమణి 'పొమ్ము' అన్నదే కాని 'పోయిరమ్ము' అనలేక పోయినది. ఇట్లనుటకు కేవలము దుఃఖభావమే ప్రధానముకాదు. పరమార్థ విజ్ఞానముగూడ కారణమైయున్నట్లు గ్రహింపవలసి యున్నది. అది యెట్లో పరికింతము.

"రామం దశరథం విద్ధి" తండ్రి జీవింపడని చెప్పుటయే యిందుఁ బ్రధానము కాదు. రామ సేవాధర్మమును విధిగా లక్ష్మణుడు గుర్తించుట ముఖ్యాంశము. కావున నిందు ధర్మోపదేశమున్నది. "పితృసమో జ్యేష్ఠః" అన్నలైనగురు తండ్రులలో జ్యేష్ఠుడు (అన్న) పితృసముడు. కనుక తండ్రి లేనప్పుడు భ్రాతయే పూజనీయుడు. అట్లు భావించి సేవించువానికి పితృసేవా ఫలము లభించితీరును. అందుచే "నాయనా! నీ విక మీదట రాముని దశరథునిగా భావించి సేవింపుము. ఇది నీ కవశ్య కర్తవ్యము. రాముని రూపమున దండ్రి యున్నాడనియే నమ్ముము". అన్నట్లొక యర్థము. ఇట్లే "మాం విద్ధి జనకాత్మజాం" ఆ సీతమ్మను కేవల మొక యన్నభార్యగా దలంపక కన్న తల్లియగు నేనే యామెనని భావించి నన్ను సేవించినటే యా సాధ్వీరత్నమును మఱువక నారాధించుచుండుము. ఇది నీకుఁ బరమ ధర్మము.

"అయోధ్యా మటవీం విద్ధి" "దివ్య తేజో విరాజితులు, సకలజన ప్రీతిపాత్రులు, నగు మీ రడవిలో నున్నను బురములో నున్నట్లే యగును. ఇచ్చట వారందఱు దమ సర్వస్వములతో మీరున్న తావులకు జేరగలరు. అప్పు డడవియే అయోధ్య కాగలదు. ఎట్లు చూచినను నీ యయోధ్యాపురికి లక్ష్మీకళ లేదు. కనుక నడవితో సమానమేయని నాభావము." "గచ్ఛ తాత! యథాసుఖమ్" అడవియే అయోధ్యకాగా నీ వుద్రభూములకు రావలసిన పని యేమున్నది? కావున లభ్యమైనంత సౌఖ్యముగా పొమ్ము!" ఈ యర్థములోను

గొంతవఱకు దుఃఖావేశము గర్భితమైనట్లు తోఁచును. మూఁడవ యర్థములో శుద్ధ సత్త్వ ప్రధానమైన పరమార్థ ప్రబోధమున్నది. అది యామెయొక్క విజ్ఞానపటిమకు తార్కాణము. అదియే మనము చక్కగా గ్రహింపవలసిన యంశము.

"రామం దశరథం విద్ధి" ఇచ్చట దశరథుఁడనగా పక్షివాహనుఁడగు శ్రీమన్నారాయణుఁడని భావము. కాగా శ్రీరాముఁడు సాక్షాన్నారాయణాంశ సంభూతుఁ డగుచున్నాఁడు. అందుచే "రాముని దుష్ట దైత్యాంతకుఁడగు మహావిష్ణువని గ్రహింపుము". అనుట యథార్థ ప్రబోధము.

"అన్నిటికన్న ముఖ్యమిదియే. లౌకిక భ్రాతృ సంబంధము కేవలము వ్యావహారికము. పరమాత్మ సంబంధజ్ఞానమే తరణోపాయము. నీకా భాగ్యము పూర్వ సంస్కారఫలము. అది నీకు మాత్రమే లభించినది. ఇఁక హాయిగా నవిచ్ఛిన్నముగా నాశ్రమ ప్రదేశములలో నారాధ్యదైవము నారాధించుచు గాలము గడుపుము. ఇట్టి ప్రశాంత మహావకాశము నీకు సిద్ధించినందుల కెంతేని యాత్మశాంతి నొందుచున్నాను. కుమారా! ఈ దివ్యస్మృతి నీకు ప్రాణవాయువువలె మనసులో నిరంతరము స్పందించుచుండవలయును సుమా!" అని హెచ్చరించినది. ఇట్లే 'మాంవిద్ధిజనకాత్మజాం' 'మా' యనగా లక్ష్మీదేవి. దాని ద్వితీయా విభక్తిరూపము 'మాం' కాగా 'లక్ష్మిని' అను నర్థమిచ్చును. అప్పుడు జానకీదేవిని లక్ష్మినిగా భావింపుము. అన్నట్లగును. లక్ష్మీనారాయణులే సీతారాములైరి. కావున వారి సేవ నీకు సర్వదా యనుల్లంఘనీయ మైనదని ప్రబోధించినది. ఇక "అయోధ్యా మటవీం విద్ధి" అయోధ్య యనగాఁ గేవలము శారీరక బల సంపత్తిచే సాధింపరానిది. పరమపదము లేక వైకుంఠమని యర్థము. లక్ష్మీనారాయణ స్వరూపులగు సీతారాములున్న తావులేక యడవి వైకుంఠము కాగలదు. ఈ భావనయే స్థిరపడవలయును. అందుచే "గచ్ఛ తాత! యథాసుఖమ్" అట్టి దివ్య పదమును వదలి యిచ్చట నుండవలసిన పని యేమున్నది? ఆ భగవానునివెంట వెళ్లుము. ఆ జగజ్జననీ జనకుల నెన్నఁడును విడనాడకుము. వారి సేవయే నీ జీవితధ్యేయము." అని త్రికరణ శుద్ధిగా ప్రసన్న మధుర గంభీరముగా ననుశాసించినది పరమధార్మిక విజ్ఞానధీర మాతృ శ్రీ సుమిత్రా మహాదేవి. ఈ దివ్యప్రబోధ వాక్కులకు గౌసల్యా దీవనపల్కులకును నెంతో వ్యత్యాసము గన్పడుచున్నదిగదా? కౌసల్యలో కేవలము పుత్రవాత్సల్య భరిత దుఃఖావేశమే నిండుకొనియున్నది. సుమిత్రలోఁ గరుణామిశ్రిత పరమధార్మిక జ్ఞానప్రబోధము పొంగులు వాఱినది.

సత్యం బ్రూయాత్ ప్రియం బ్రూయత్ న బ్రూయాత్ సత్యమప్రియం,
ప్రియం చ నానృతం బ్రూయాదేష ధర్మః సనాతనః.

సత్యమునే పలుకవలెను. ప్రియము కాని సత్యమును చెప్పకూడదు. సత్యము కాని ప్రియము నున్ను చెప్పకూడదు. ఇదియే సనాతనధర్మము. —మనువు.

నిష్కామ కర్మ

శ్రీ నిర్వికల్పానంద స్వామి.

మనుష్య జీవితాన్ని ఆనందప్రదంగా చేయటానికిగాను గీతాకారుడు మనకు ఉపదేశించిన మహోన్నతాదర్శాల్లో నిష్కామకర్మ ఒకటి.

ఆచరించే కర్మల్ని నిష్కామబుద్ధితో చేసే రీతే 'యోగం'. అధునాతనులు కొందరు ఈ యోగాన్ని అనాసక్తి యోగం అనికూడా అంటున్నారు.

లోకంలో సామాన్యంగా కామంలేని కర్మ అంటూ ఉండదు. కనుక, మొట్టమొదట నిష్కామకర్మ అనే పదమే అసంబద్ధంగా గోచరిస్తుంది. ఏ కర్మని ఫలాసక్తి లేకుండా 'చిత్తశుద్ధి' నిమిత్తం ఆచరిస్తామో అదే నిష్కామ కర్మ, అని పారిభాషికంగా వేదాంతులు వ్యవహరిస్తారు. ఈ చిత్తశుద్ధి కుదిర్తేనే ధ్యానం లభిస్తుంది. ధ్యానం పరిపక్వమైతేనే ఆత్మ సాక్షాత్కారం.

ఫలాన్ని ఎందుకు అభిలషించకూడదు? అని ప్రశ్న వేస్తే, మానవ జీవితంయొక్క చరమ లక్ష్యం ఆత్మ సాక్షాత్కారమనిగాని లేక భగవద్దర్శనమనిగాని గ్రహించిన పక్షంలో, ఇంకా దాని సారాన్ని తరచి సంగ్రహంగా నిరూపించాల్సివస్తే, 'ముక్తి' అని తేలుతుంది.

ముక్తి అంటే జనన మరణ ప్రవాహంనుండి బయటకు పడటం.

చెయ్యబోయే కర్మలయొక్క ఫలాన్ని ఆశించినట్లయితే,—ప్రతి కర్మకు లోకంలో ఏదో ఒక ఫలం ఉండటంవల్ల,—అది లభిస్తుంది.
పుణ్యాలే ఈ కర్మఫలాలు.

ఈ కర్మఫలాల్ని అనుభవించటం కోసం స్వర్గలోకానికో లేక నరకలోకానికో వెళ్ళవల్సి ఉంటుంది. అక్కడ ఆ ఫలాల్ని సంపూర్ణంగానో లేక కొంచెంగానో తాహతునుబట్టి అనుభవించిన తర్వాత, మళ్ళీ ఈ భూలోకంలోకి వచ్చి జన్మ ఎత్తాల్సి ఉంటుంది.

ఇక్కడకే ఎందుకంటే: ఈ లోకమే కర్మభూమి. నూతన కర్మల్ని ఆర్జించటం ఒక్క మనుష్య శరీరంతోనే సంభవం.

పశుపక్ష్యాదులైన మూఢ యోనులకు విచారబుద్ధి లేదు. పూర్వజన్మల్లో చేసిన పాపం క్షాళితం కావటానికే ఈ జన్మలు కాని, అందులో మరి క్రొత్తకర్మలు చెయ్యటానికి వీల్లేదు.

అట్లాగే దేవయోనుల విషయంలోకూడా, అపారమైన పుణ్యాసంచయాన్ని అనుభవించటానికి లభించిన భోగ శరీరాలే అవి కాని, జ్ఞానప్రాప్తికి ఉపయోగ పడవు.

ప్రస్తుతం ఉన్న ఒక మానవజీవి అనంతమైన కాలప్రవాహంలో లక్షలకొలది శరీరాల్ని ధరించి పశు పక్ష్యాది శరీరాల్లో లభించే హీన భోగాల్నీ, దేవతా యోనులకు సంప్రాప్తమయ్యే స్వర్గభోగాల్నీ అనుభవించే ఉంది అని స్వీకరించవచ్చు.

అయినపక్షంలో మళ్ళీ పుణ్యాపాపరూపమైన భోగాల్ని ఆశించటం పరమార్థ సాధకుడికి వ్యర్థ కాలక్షేపం. అందుకనే, కర్మల్ని ఫలాపేక్షా రహితంగా చెయ్యమని ప్రబోధం.

జ్ఞాన సంప్రాప్తికి మనుష్య శరీరమే ముఖ్య సాధనం కావటంవల్ల 'మానుషం లోకం ముక్తి ద్వార మపావృతమ్' అన్నారు.

పుణ్యపాపములు అనేవి అదృష్టరూపాలు. కనుక, ఈ ఫలాల్ని ప్రసవించే కర్మ అదృష్ట ఫల కర్మ; అర్థాత్, యజ్ఞయాగాదులు.

అందుచేత దృష్ట ఫలజనకాలైన కృష్యాదుల విషయంలో ఈ నిష్కామత్వం అనువరించదు.

ఒకడు సంవత్సరమంతా కష్టపడి ఒక తోటను సాగుకు తీసికోవచ్చానుకొందాం. చివరకు 'ఈనగాచి నక్కల పాలగునట్లు' చేస్తే అది నిష్కామకర్మ అనిపించుకోదు.

ప్రస్తుతం మనలో చాలామందికి స్వర్గ నరకాలమీద ఆస్థలేదు, పాపపుణ్యాల్ని అంగీకరిస్తున్నా. వాళ్ళు ఆయా కర్మల ఫలాన్ని — అద్వైతుల ముక్తిలాగా — ఇక్కడే పొంద తీరాలి అంటారు.

ఇల్లా వాదించేవారి విషయంలో నిష్కామ కర్మాచరణం మరింత సుగమమవుతుంది. 'ఎప్పుడో ఎదో లోకానికి పోయి అనుభవిస్తాంలే' అని అనుకున్నదానికంటె, కర్మాచరణంలో — అప్రమత్తత అధికంగా వహించాల్సి ఉంటుంది. కనక, ఇదిన్నీ 'కీడులో మేలే'.

స్వర్గ నరకాలకన్న బలవత్తరమైన విషయం ఇంకోటి ఉంది. అదే తనపేరు నలుగురికీ తెలియాలి అనే ఉబలాటం—కీర్తి కాంక్ష. ఒకవేళ స్వర్గాదులైన అదృష్టవిషయాల్ని అవిశ్వసించో లేక తృణీకరించో బయటపడకల్గినా, ఈ కీర్తి ప్రతిష్ఠారూపమైన బంధంలోంచి బయట పడటం చాలా కష్టం.

కనుక, నిష్కామత్వాన్ని ఈపరంగా అన్వయించుకొన్నా ఫర్వాలేదు.

ఐతే ఒక విషయాన్ని మటుకు మరవకూడదు. అది—దృష్టఫలమే కానియ్యండి అదృష్టఫలమే కానియ్యండి—లభించినప్పుడు ఉబ్బి తబ్బిబ్బు అయిపోవటం, లభించనప్పుడు క్రుంగిపోవటం కూడదు. ఈ విషయాన్ని తేలియజెప్పటానికే గీతలు జయాపజయాల్ని సమదృష్టితో చూడమని ఆదేశిస్తూన్నవి.

శ్రీహరి నామము పాడుచు కన్నులు
అశ్రులు కురిసే దెన్నటికో
హృదయమునుండి కామ వాసనలు
రయమున తొలగే దెన్నటికో ॥శ్రీ॥

పారవశ్యమున పావననామము
భజనము చేసే దెన్నటికో
నా తనువెల్లను గగురుపాటుతో
పులుకలు చెందే దెన్నటికో ॥శ్రీ॥

అర్థార్థీ యాని కష్టాని మూఢోఽయం సహతే జనః ।
శతాంశేనాపి మోక్షార్థీ తాని చేన్మోక్షమాప్నుయాత్ ॥

ధనం ఆర్జించడానికి మానవుడు పడేకష్టంలో పడేశ్రమలో నూఱవ భాగం మోక్షం కావాలనుకొన్నవాడు పడితేచాలు, మోక్షం పొందగలడు. —పంచ తంత్రం,

బాలల శారదాదేవి

బి. ఎస్. ఆర్. ఆంజనేయులు

శ్రీ రామకృష్ణుని సాన్నిధ్యము

శారదకు పదునాల్గవయేడు వచ్చింది. వాళ్ళ వూరిలోని అమ్మలక్కలు తన భర్త పిచ్చివాడని చెప్పుకోవటం విన్నది. ఇదివరకువలె యిప్పు డామె మరీ పసిపిల్ల కాదు. కొద్దిగా వ్యక్తతకూడా వచ్చింది. ఆ మాటలు ఆమెకు తెలియకుండా బాధ కల్గించటం మొదలుపెట్టినయి.

ఈ సమయంలో దక్షిణేశ్వరంనుండి శ్రీ రామకృష్ణుడు కమార్పుకూరుకు రావటం సంభవించింది. ఎన్నో సాధనలుచేసి దేవుణ్ణి అనేకరూపాల్లో చూశాడు. తోతాపురి అనే గురువు దగ్గర సన్యాసముకూడా తీసుకొని సాధనంతా ముగించాడు. అన్ని ప్రాణులలోను ఆయనకు భగవంతుడు కనుపించటంవల్ల ఆయన చూపేప్రేమ అందరిని ఆకర్షిస్తుంది.

శ్రీ రామకృష్ణుడు వచ్చాడని శారదను జయరాంబాటినుండి కమార్పుకూరుకు తీసుకొనివచ్చారు. పసితనములో ఆమె ఆయనను చూచినా తాను పెరిగి కొంచెము బుద్ధి వచ్చిన తర్వాత భర్తను చూడటం యిదే మొదటిపర్యాయము. ఆయనను చూడగానే ఆమెకు సంతోషము కల్గింది. అందరూ అంటున్నట్లు ఆయనలో పిచ్చి యేమీ ఆమెకు కన్పించలేదు. అంతేకాక ఎవ్వరిదగ్గర లేనటువంటి ఆనందం ఆయనముఖంలో కనుపించింది.

శ్రీ రామకృష్ణుడు కమార్పుకూరులో ఉన్నన్నిరోజులు శారదకూడా అక్కడే వున్నది. సన్యాసి అయినా ఆయన తన భార్యయెడల బాధ్యత వదలలేదు. ఆ రోజులలో యెన్నో మంచివిషయాలు ఆమెకు చెప్పాడు. మధురమైన పాటలు వినిపించాడు. శారద పల్లెటూరిలో పెరిగిందని మీకు తెలుసు. ఆమె మనస్సు యెంతో పవిత్రంగా వున్నది. ఆయన యిలా చెప్పాడు. "చంద్రుణ్ణి అందరూ 'చందమామ' అని పిలుస్తారు. చంద్రుడు ఎలా అందరికి మామో, భగవంతుడుకూడా అందరికి స్వంతమే" ఆయనమాటలు ఆమె గుండెలలోనికి చొచ్చుకొనిపోయాయి. "ఆయన తనకు భర్తమాత్రమే కాదని, యెచ్చటను కానుపించని ప్రేమయొక్క రూపమే ఆయన అని ఆమెకు తోచింది ఆ రోజులలో ఆమెకు కలిగిన ఆనందాన్నిగూర్చి యిలా చెప్పింది. "అమృతంతో నిండిన పాత్ర నా గుండెలలో వుంచినట్లున్నది. ఆ సంతోషాన్ని నేను మాటలతో చెప్పలేను." ఇలా ఆరుమాసాలు గడచిపోయినయి.

అందరికి మామయేగద చందమామ ?
అయితే దేవుడు అందరివాడు నిజము.
అంత ఆప్తుడు దగ్గరవాడు మనకు
లేడు వేరొక డెందున లేడు లేడు.

సంపాదకులు : శ్రీ చిద్ఘనానందస్వామి

శ్రీ ఎమ్. బాలసుందరంగారిచే ఫ్రీడమ్ ప్రెస్, (మద్రాసు-600 021) న ముద్రింపబడి,

శ్రీ చిద్ఘనానందస్వామిచే శ్రీ రామకృష్ణ మఠము (మద్రాసు-600 004) నుండి ప్రచురింపబడినది.